

**ВІДДІЛ ОСВІТИ ІЗМАЇЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

ІЗМАЇЛЬСЬКА МІСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

**Комплексний досвід
за темою:
«Формування готовності учнів до
дослідницької роботи у сфері
екології»**

Одеська область

м. Ізмаїл

2011 рік

Зміст

№	Назва розділу	Сторінки
1.	Коротка історична довідка.	03 - 07
2.	Анотація досвіду Ізмаїльської станції юних натуралістів «Формування готовності учнів до дослідницької роботи у сфері екології».	08 - 21
3.	Додатки:	22 - 103
3.1.	Свідоцтво музею живої природи	23 - 23
3.2.	Статут музею живої природи Ізмаїльської міської станції юних натуралістів	24 - 33
3.3.	Положення про теплицю Ізмаїльської міської станції юних натуралістів	34 - 39
3.4.	Маршрути екологічної стежини Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.	40-41
3.5.	Паспорт юннатівського дендропарку «Рослинний дивосвіт» Ізмаїльської міської станції юних натуралістів	42-42
3.6.	Положення про юннатівський дендропарк „Рослинний дивосвіт”.	43 - 50
3.7.	Положення про міні-зоопарк Ізмаїльської міської станції юних натуралістів	51- 54
3.8.	Рішення виконкому міської ради № 929	55 - 55
3.9.	Положення «Школа молодого еколога»	56 - 57
3.10.	Програма «Школа молодого еколога»	58 - 76
3.11.	Положення про літній оздоровчий табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням дітей на Ізмаїльській станції юних натуралістів.	77 - 79
3.12.	Інструкції з техніки безпеки та безпечної поведінки учнів Ізмаїльської міської станції юних натуралістів (18 шт.).	81-102
3.13.	План роботи екологічного клубу “Данубіус”.	103-103

Коротка історична довідка.

Ізмаїльська міська станція юних натуралістів (Одеська область, м. Ізмаїл, вул. Виноградна, буд. 3, телефон (048)2-45-94, електронна адреса yunnat.izmail@mail.ru) була організована у травні 1953 року, як Ізмаїльська обласна станція юних натуралістів (наказ № 410 від 30.05.1953 р.) на земельній ділянці зеленгоспу, а у 1954 році вона реорганізована у Ізмаїльську міську станцію юних натуралістів (наказ по Ізмаїльському міському відділу освіти № 32 від 11.03.1954 р.). Згідно протоколу засідання регіональної експертної Ради з питань ліцензування та атестації навчальних закладів від 29.01.2004 року № 1/36, Ізмаїльську міську станцію юних натуралістів визнано атестованою.

Першим директором Ізмаїльської міської станції юних натуралістів була Трашина Маргарита Юріївна (1954-1969 роки роботи) на зміну їй прийшли: Волканов Дем'ян Миколайович (1969-1992 роки роботи); Дулапчи Георгій Костянтинович (1992-1996 роки роботи); Острякова Лариса Іларіонівна (з 1996 року до сьогодні).

Якщо з іменем Трашиної Маргарити Юріївни пов'язано будова перших приміщень, становлення станції юннатів, створення педагогічного колективу, то Вулканова Дем'яна Миколайовича пам'ятають як директора, при якому колектив міської станції юних натуралістів досяг вагомих результатів у трудовому вихованні учнівської молоді, створенню виробничих бригад, організації роботи на навчально-дослідній ділянці СЮН. Юннати не тільки працювали, а й проводили дослідницьку роботу. Досягнення вихованців станції юннатів представлялись неодноразово у експозиції області на ВДНГ у Москві. Починаючи з 90-х рр. розпочався новий етап розвитку Ізмаїльської міської станції юннатів зі створювання умов для оновлення форм навчально-виховної роботи.

Сьогодні колектив очолює СЮН Острякова Лариса Іларіонівна, яка розпочала трудову діяльність як керівник гуртків СЮН, а з січня 1996 року посіла посаду директора закладу. Лариса Іларіонівна сприяла збереженню

кращих традицій у роботі колективу СЮН, підтримці та розвитку нових форм та методів роботи. Вона неодноразово нагороджувалась грамотами Управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації, Грамотою Академії педагогічних наук України (2007 р.), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2010 р.) за плідну педагогічну діяльність у справі виховання підростаючого покоління, вагомий внесок у розвиток освіти, організацію навчальної роботи, за підписом Міністра освіти Табачника Д.В.

На сьогоднішній день педагогічним колективом збережені кращі традиції та форми роботи СЮН: продовжується цікава дослідницька робота на НДД, проводяться екологічні експедиції учнів по Придунав'ю, функціонує навчально-дослідний пташник, «Школа молодого еколога». Гордістю Ізмаїльської СЮН є міні-зоопарк, який створено в 1997 р. завдяки творчій співпраці колективу з Одеським та іншими зоопарками країни, приватними особами – любителями тварин (Додаток 7 Положення про міні-зоопарк Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.). Першими мешканцями міні-зоопарку стали мавпи павіани-гамадрили, муфлон, лами та кури різних порід. Згодом кількість тварин значно збільшилася і зараз складає близько 62 видів (230 голів). Юні зоологи доглядають та проводять систематичні спостереження за життям та поведінкою мешканців зоопарку. З 2007 р на його базі створено Музей живої природи, який має філію – міні-зоопарк, філію – дендропарк та зоотвариницьку ферму. У 2011 році в музеї нараховується близько 230 тварин (60 видів) з різних куточків світу (Додатки 1-2: Свідоцтво музею живої природи та Статут музею живої природи Ізмаїльської міської станції юних натуралістів).

Ізмаїльська міська станція юних натуралістів плідно співпрацює з міським відділом екології, тримає тісний зв'язок з міськими засобами масової інформації.

За останні роки педагогічний колектив та юннати Ізмаїльської міської станції юних натуралістів є постійними учасниками Міжнародних,

Всеукраїнських, обласних, міських природоохоронних заходів, де займають призові місця та неодноразово нагороджені Почесними грамотами, дипломами, листами Подяки.

Сьогодні на Ізмаїльській міській станції юних натуралістів плідно працює молодий, творчий педагогічний колектив. До складу якого входять 9 керівників гуртків (всі мають вищу педагогічну освіту). З усіх викладачів: стаж роботи більше 20 років мають - 2 педагоги; більше 15 років - 4 педагоги; більше 5 років - 3 педагоги. Всі керівники гуртків Ізмаїльської СЮН пройшли виїзні курси підвищення кваліфікації у березні 2009 року, які були організовані Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів для педагогів-позашкільників м. Ізмаїл та Ізмаїльського району. Усі педагоги підтвердили кваліфікаційну категорію «спеціаліст».

Заклад працює за типовими програмами Міністерства освіти і науки України, інтегрованими експериментальними та авторськими програмами.

Починаючи з 2007 року на базі гуртків станції юних натуралістів створено профільні відділи: сільськогосподарський відділ (відповідає за роботу відділу, керівник гуртків СЮН Кузьміна Тетяна Євгенівна) та відділ екології та охорони природи (відповідає за роботу відділу, керівник гуртків СЮН Макарова Ольга Корнійвна). Протягом останніх років кількість гуртків на Ізмаїльській СЮН збільшено з 30 до 37. Враховуючи соціальний попит, зацікавленість дітей та їх батьків, відкрито нові за напрямками гуртки, які працюють за сучасними інтегрованими, експериментальними та авторськими програмами. Прикладом можуть стати гуртки: «Природа крізь призму англійської мови», «Фітодизайн», «Квітникар – аранжувальник» та інші.

Ізмаїльська міська станція юних натуралістів має навчально-дослідну земельну ділянку, яка відповідає Положенню. Розміри НДЗД станції встановлені у межах 2 тис. кв. м. До її складу входять відділки плодово-ягідних, польових, овочевих культур та теплиця (Додаток 3 Положення про теплицю Ізмаїльської міської стації юних натуралістів). Використовуючи у практичній роботі систему овочевих сівозмін юннати під керівництвом

керівників гуртків, проводять дослідження, набувають практичних навичок по догляду за сільськогосподарськими культурами з урахуванням місцевих умов.

З часом та з удосконаленням нових форм і методів навчально-виховної роботи виникла необхідність направити діяльність педагогічного колективу в організації дослідницької роботи з юннатами та вирішення актуального питання по розробці маршруту екологічної стежини. Починаючи з 2001 року, створено та організовано роботу на двох навчально-екологічних стежинах: маршрут №1 (17 зупинок), який проходить по міні-зоопарку, маршрут № 2 (14 зупинок) – пролягає по дендропарку СЮН (Додатки №4 Маршрути екологічних стежок Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, № 5 Паспорт юннатівського Дендропарку «Рослинний дивосвіт» Ізмаїльської міської станції юних натуралістів», № 6 Положення про юннатівський дендропарк «Рослинний дивосвіт»).

Екологічні стежини використовуються педагогами станції юннатів як для навчальної роботи з юннатами так і для просвітницької діяльності – розширення елементарних знань учнівської молоді міста, Придунайського регіону (п'ять районів) про об'єкти живої природи, процеси та явища навколишнього середовища. Розширюється видовий та кількісний склад рідкісних рослин, тварин, розробляються нові зупинки. Юннати мають можливість проводити моніторинг стану природних об'єктів на стежинах, проводити порівняльну характеристику між живими об'єктами дендропарку, міні-зоопарку де створено необхідні умови росту, розвитку та живих об'єктів у природі, де вони не мають захисту. Юннати мають можливість вивчити, удосконалювати практичні навички та досліджувати різні прояви антропогенного фактору на природу, проводити моніторинг екологічного стану видів.

Екскурсії по екологічних стежинах проводять як керівники гуртків з метою виховання екологічної культури в учнівської молоді, як частини загальної культури взаємовідносин людей так і ставленням людини до

природи, так і учні-екскурсоводи. Екскурсійні маршрути екологічних стежин Ізмаїльської міської станції юних натуралістів протягом року відвідують близько 8,5 тис. чоловік.

На базі станції юних натуралістів створена 31 серпня 2000 року (Додатки №№ 8 Рішення виконкому міської ради № 929, №9 Положення про «Школа молодого еколога») «Школа молодого еколога». Програма школи розрахована на учнів старших класів навчальних закладів міста (Додаток №10 Програма «Школа молодого еколога»). Щорічно у «Школі молодого еколога» навчаються 25 учнів. Юннати-екологи на заняттях отримують знання про взаємозв'язок природи і суспільства, розширюють та поглиблюють знання в галузі біології, географії, екології. Учні залучаються до науково-дослідницької роботи, активної природоохоронної роботи.

Педагогічний колектив СЮН створює систему роботи яка направлена на рішення основного методичного завдання, над яким працює «Створення психолого-педагогічних умов для повноцінного творчого, інтелектуального, духовного розвитку особистості; підвищення її мотивації до пізнання і творчості; задоволення освітніх потреб творчої особистості на основі її залучення до свідомої та систематичної творчої діяльності, зокрема пошукової, дослідницької та експериментальної».

Педагогічний колектив Ізмаїльської СЮН нагороджено: Грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (2008 р); Грамотами Одеської обласної державної адміністрації управління освіти і наукової діяльності (2008 р); Грамотами та Дипломами управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації, (2008, 2009 рр.); Грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання (2009, 2010 рр.); Дипломом Одеського регіонального відділення української екологічної Академії наук (2009 р.); Грамотою Одеської обласної організації Українського товариства охорони природи (2008-2010 рр.).

Анотація досвіду Ізмаїльської станції юних натуралістів «Формування готовності учнів до дослідницької роботи у сфері екології».

Метою позашкільної освіти відповідно до освітньої політики держави та соціального замовлення батьківської громади є створення психолого-педагогічних умов для повноцінного творчого, інтелектуального, духовного розвитку особистості; підвищення її мотивації до пізнання і творчості; задоволення освітніх потреб творчої особистості на основі її залучення до свідомої систематичної творчої діяльності, зокрема пошукової, дослідницької та експериментальної.

Якість екологічної освіти сьогодні залежить не тільки від змісту теоретичних знань, а й враховує практичну та прикладну складову знань, що отримують учні під час позашкільної освіти. Великого значення набуває усвідомлення учнівською молоддю відповідальності людства за наслідки своєї діяльності, яка може привести до незворотних екологічних змін; усвідомлення відповідальності ставлення кожної людини до природи і її вміння знаходити шляхи поліпшення ситуації в навколишньому природному середовищі. Для більшого розуміння екологічних знань учні Ізмаїльської міської станції юних натуралістів залучаються до практичної природоохоронної та дослідницької роботи, що дає можливість не тільки закріпити теоретичні знання, а й набути практичних навичок їх використання.

Дослідницька робота – є органічною складовою навчально-виховного процесу позашкільного закладу еколого-натуралістичного напрямку роботи. Поряд з функціональною допрофесійною підготовкою, за роки навчання, на Ізмаїльській міській станції юних натуралістів учнівська молодь набуває досвіду у різних напрямках навчально-дослідницької роботи. Педагоги прагнуть, щоб як найбільша кількість учнів були задіяні дослідницькою роботою та короткочасними дослідженнями під час навчальних занять. Це дає можливість ознайомити вихованців гуртка з методами наукових досліджень,

напрацювати навички практичної науково-дослідної роботи, познайомити з методиками лабораторних та польових досліджень. Для цього обираються соціально значимі тематики дослідів та досліджень, що носять пізнавальний, пошуковий та соціально-значущий характер. Кожний дослід є реальним у виконанні та завжди доводиться до логічного завершення.

Керівники гуртків, як організують дослідницьку роботу учнів відповідно до планів Типових програм, так і працюють над розширенням тематики дослідницьких робіт, використовуючи матеріальну базу станції юннатів відповідно до напрямку роботи гуртка.

На станції створена система дослідницької роботи учнівської молоді:

Мета створення такої системи направлена на рішення завдань педагогічного колективу міської станції юннатів:

- оновлення та модернізація змісту та забезпечення ефективності еколого-натуралістичної освіти у позашкільному закладі через нетрадиційні, інноваційні та інтерактивні форми навчальної роботи;
- спрямування роботи педагогічного колективу на застосування особистісно-зорієнтованих педагогічних технологій для створення умов забезпечення розвитку і підтримки обдарованих та талановитих дітей, розвитку їх природних нахилів, інтересів та здібностей; виховання екологічної культури особистості;
- організація сприятливих умов для емоційної і психологічної захищеності, душевного комфорту, задоволення потреб вихованців у позитивних емоціях, творчого самоствердження;
- пошук нових форм та методів пошуково-дослідницької та науково-дослідницької роботи учнів на шляху модернізації змісту позашкільної еколого-натуралістичної освіти;
- розвиток пошуково-дослідницької роботи учнів в заповідних територіях Ізмаїльського району Одеської області;
- розширення тематики дослідницьких робіт, використовуючи матеріальну базу станції юннатів відповідно до напрямку роботи гуртка (дослідження екології тварин у міні-зоопарку, екології рослин на навчально-дослідних ділянках та екологічній стежині дендропарку);
- створення середовища підвищеної профорієнтаційної насиченості для самореалізації та створення умов для профільного навчання, допрофесійної підготовки старшокласників, з метою подальшого професійного самовизначення через навчання старшокласників у «Школі молодого еколога»;
- формування знань та умінь дослідницького характеру, спрямованих на розвиток творчої й громадської активності при розв'язуванні екологічних проблем; сприяння розвитку умінь приймати відповідальні рішення щодо

проблем навколишнього середовища, оволодіння нормами екологічно грамотної поведінки через залучення до роботи у екологічному клубі «Данубіус»;

- формування у дітей та юнацтва почуття національного самовизначення та активної громадської позиції;
- сприяння розвитку особистої відповідальності за стан навколишнього середовища на національному й глобальному рівнях, засвоєнню кращих досягнень загальнолюдської і національної культур, розумінню багатогранної цінності природи;
- впровадження в навчально-виховний процес перспективного педагогічного досвіду еколога-натуралістичної діяльності.

Педагоги станції створюють необхідні умови для залучення юннатів до дослідницької роботи. З цією метою налагоджена тісна співпраця з вчителями біології, хімії, географії навчальних закладів міста з питань виявлення обдарованих учнів. Створено базу даних обдарованих та талановитих учнів. Підтримується постійне спілкування з батьками цих дітей. Удосконалюється матеріально-технічна база СЮН.

Одним із прикладом удосконалення матеріально-технічної бази міської станції юннатів є створення у 2007 році Музею живої природи. До його складу входять:

- Філія – міні-зоопарк – у ньому нараховується біля 230 тварин (більш ніж 60 видів) з різних куточків світу: павіани-гамадрили, лисиці руді, вовк, єнотоподібна собака, білки, муфлони, лама, козли, павичі, голуби, лебеді, фазани, сокіл, нутрії, в'єтнамські поросята, качки, папуги, акваріумні рибки, жаби, шиншила, хом'яки та інші.
- Філія – дендропарк – у дендрологічному відділку вирощуються декоративні дерева і кущі, які висаджуються із урахуванням їх декоративності, створюються художньо-декоративні композиції, садово-паркові архітектури. При відділку закладена шкілька саджанців, які вирощуються з насіння (акація ленкоранська, гібіскус сірійський) та

шляхом живцювання (ялівець козацький, самшит звичайний, вейгела, форзиція, троянда та ін.). Загалом на земляній ділянці близько 1000 декоративних дерев і кущів. Існує колекційна ділянка одно-, дво- та багаторічних квіткових рослин, різних видів квіткового оформлення (клумби, рабатки, альпійські гірки, рокарій та ін.), розсадник декоративних насаджень.

- Зоотваринницька ферма - створено з метою придбання юннатами практичних навичок по догляду за тваринами та птахами, проведення дослідів (кози, вівці, кролики, нутрії, поросята, кури, індички, гуси та інші).

База музею використовується як для проведення занять, так і для проведення досліджень та підготовки науково-дослідних робіт юннатами, учнями-членами МАН, організації безкоштовних пізнавальних, виховних та оглядових екскурсій для учнівської молоді міста та Придунайського регіону.

Педагогічний колектив Ізмаїльської СЮН прагне того, щоб кожне навчальне заняття сприяло проведенню дослідницької діяльності учнів, що забезпечує залучення їх до самостійного здобуття знань, умінь і навичок, формує уміння аналізу, систематизації та дослідження екологічної, географічної, біологічної та іншої інформації.

Дослідження проводяться на добутих знаннях з екології, географії, біології рідного краю. Вибір окреслених предметів пов'язаний з проявленим інтересом до обраного предмету, тим самим сприяє розвитку творчої особистості дитини.

Основу роботи Ізмаїльської СЮН з організації пошукової діяльності юннатів забезпечують цілісний підхід до розв'язання дослідницької проблеми на принципах науковості, варіативності, доступності, соціальної спрямованості.

Рішення даної проблеми неможливе без організації дослідницько-експериментального напрямку в діяльності позашкільного закладу, який передбачає включення вихованців у пошукову роботу. Відповідно

навчальним програмам, плануванню та темам занять, юннати є безпосередніми учасниками даного виду роботи. Прикладами можуть стати дослідницькі роботи проведені у теплиці:

- «Вплив світла на ріст і розвиток рослин закритого ґрунту»;
- «Вплив різних термінів живцювання на вкорінення декоративних рослин закритого ґрунту»;
- «Вплив різних ґрунтових сумішей на інтенсивність росту овочевих культур»;
- «Вирощування та догляд за розсадою однолітніх та дволітніх декоративних рослин»;
- «Натуральні стимулятори кореня на прикладі ялівця козацького, форзиції»;
- «Розмноження декоративних дерев і чагарників шляхом живцювання (на прикладі троянди, бересклета європейського, самшиту звичайного, дроку)».

На заняттях гуртків перевага надається, розв'язанню пошуково-пізнавальних завдань. З цією метою юннатам пропонуються завдання репродуктивного та творчого характеру, які характеризуються двома етапами:

1. опанування учнями розуміння значення наукових знань у перетворювальній діяльності довкілля людиною;
2. навчити їх переходити від розв'язання завдань репродуктивного характеру до пошукових, для чого створюється система пізнавальних завдань для самостійної пошукової роботи вихованців.

При побудові експериментальних завдань, які пропонуються юннатам, враховується зростаюча складність програмного матеріалу з орієнтацією на підвищення рівня організації пошукової діяльності юннатів.

Прикладами тематики короточасних дослідів можуть стати роботи юннатів Ізмаїльської СЮН, які проведені під час практичних занять, занять-

екскурсій та пізнавальних походів на Леб'яже озеро, берег ріки Дунай, озеро Ялпуг, заказник Лунг, озера Картал, Кугурлуй, на територію риборозплідника РАМК «Новонекрасівський» (с. Матроска) та інші. Де проводяться спостереження:

- за іхтіофлорою та іхтіофауною Придунайського регіону;
- визначення якості води водойми методом біоіндикації (наявності різних видів безхребетних тварин);
- моніторинг температурного режиму та вимірювання температури води в річці Дунай;
- вплив світла на ріст і розвиток рослин закритого ґрунту;
- використання вітамінів для підгодівлі молодняка декоративних птахів;
- вплив різних ґрунтових сумішей на інтенсивність росту овочевих культур;
- виявлення якості насіння овочевих культур за допомогою води;
- надання переваги акваріумних риб, різним видам кормів (сухих, живих, комбінованих);
- швидкість всмоктування води овочевими та злаковими культурами;
- значення світла для росту рослин, та інші.

Практична та дослідницька діяльність позитивно впливає на виховання інтересів учнів до природи і організацію пошукової діяльності за умови співпраці загальноосвітніх закладів із станцією юннатів; коли учні залучаються до додаткового навчання у екологічних та біологічних гуртках, стають активними дослідниками природи, приймають діяльну участь у охороні природи. Участь учнівської молоді у пошуковій діяльності позитивно впливає на розвиток професійних інтересів підлітків у процесі оволодіння природничо-науковими знаннями, які потім вони використовують у виборі майбутньої професії.

Одним із етапів вирішення освітньої задачі на Ізмаїльській СЮН є створення для підлітків «Школи молодих екологів», яку було організовано завдяки плідній співпраці Ізмаїльської СЮН та громадської організації «Природа та людина» у жовтні 2000 року. Щорічно «школу» відвідує

близько 25 учнів. Програма розрахована на учнів старших класів загальноосвітніх шкіл. Заняття проводяться за окремою програмою розробленою з урахуванням віку, нахилів, інтересів та здібностей учнівської молоді, яка бажає поглибити знання з екології, біології, хімії (Додаток №10). Слухачі отримують знання, які дозволяють орієнтуватися в екологічній ситуації, стають активними учасниками пропагандистських дій та природоохоронних заходів в м. Ізмаїлі, Ізмаїльському районі та інших районах Придунайського регіону в цілому.

Вихованці які отримали початкові знання під час занять у гуртках, мають можливість розширити свій кругозір ставши слухачами «Школи молодого еколога». Отриманий «багаж знань» молодь використовує у проведенні дослідницьких робіт з екологічної зоології, екологічної ботаніки, екологічної географії.

Значну роль у цій роботі відіграють не тільки керівники гурткової роботи СЮН, а й фахівці інших установ, як у місті Ізмаїл так і за його межами. Налагоджений тісний зв'язок із багатьма педагогами та науковцями. Протягом останніх років педагогічний колектив та юннати співпрацюють з: Крицькою Т.В. - старшим науковим співробітником ботанічного саду Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова; фахівцями Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання учнівської молоді; Морозовим В.М. – начальником Басейнової гідрометеорологічної обсерваторії; Чаррой І. Г.- начальником Басейнового управління захисних споруд; Федоряк Л.О. – доцентом, кандидатом біологічних наук Чернівецького університету; фахівцями сектору моніторингу ріки Дунай Придунайської екологічної інспекції; Вербою О.С. – головним лікарем Дунайської Басейнової лікарні, кандидатом медичних наук; робітниками Ізмаїльської станції швидкої допомоги; Балабан В.М. – лікарем – ентомологом міської СЕС; Крутько О.Ф. – начальником комплексу лабораторних спостережень за забрудненням природного середовища Дунайської метеорологічної обсерваторії; фахівцями Ізмаїльського сектору

моніторингу та оповіщення державного управління в Одеській області; Рогачко А.М. – головним екологом міста Ізмаїл.

Завдяки цій співпраці учні мають можливість отримати необхідні матеріали, провести досліди, отримати рецензію на роботу. Лекції під час занять у «Школі молодого еколога» на добровільних засадах читають педагоги-біологи навчальних закладів міста: Кузьміна Т.Є., Ярошенко Н. А., Кедик І.Ф., Ревенок С.М., Тарас В.С., Бабаніна Л.Д., Острякова Л.І.; Войку І.Ф - викладач агрономії в Ізмаїльському технікумі механізації та електрифікації с/г; Родіонова Н. П.- провідний спеціаліст Ізмаїльської рибоохоронної інспекції; Філатова Л.М завідувача відділом охорони фондів Ізмаїльського історико - краєзнавчого музею «Придунав'я».

Результатом спільної багаторічної, плідної роботи педагогів станції юннатів є вибір молоді присвятити своє майбутнє життя професіям пов'язаним з біологічними науками та екологією. Так, бувші юннати, учні Ізмаїльської міської СЮН стали студентами у 2010 році Одеського національного медичного університету Молкач Вікторія та Недельчев Віктор (за фахом лікувальна справа), Одеської державної академії холоду (Мандажі Дар'я за фахом екологія), Одеського державного екологічного університету Баліка Ганна (за фахом гідро метрологія).

Екологічна освіта та виховання підростаючого покоління на СЮН і пов'язана з цим практична природоохоронна і екологічна діяльність, позитивно впливає на організацію пошукової діяльності учнів, а в подальшому і на напрям пошукової діяльності у підготовці науково-дослідних робіт Малої Академії наук, участі у біологічних проектах, тощо.

Найкращими прикладами дослідницьких робіт вихованців Ізмаїльської СЮН за 2009-2011 рр. стали:

- робота учениці гуртка СЮН «Юний науковець» Мандажі Дар'ї Валеріївни «Вплив днопоглиблювальних робіт в ГСК «Дунай - Чорне море» та деякі гідрохімічні показники», рекомендована на II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту робіт учнями, членами МАН України, секція екологія

- (2009 р.), продовження роботи представлялось на II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту робіт учнями-членами МАН України, секція хімія (2010р.) - нагороджена заохочувальною грамотою Одеського гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання;
- робота учениці гуртка «Фітотерапія» Єжової Жанни Валеріївни «Лікарські рослини міста Ізмаїл», рекомендована на II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України, секція біологія (2009 р.);
  - робота учня гуртка «Юний еколог» Дишлевого Олександра Вікторовича «Моніторинг Леб'язого озера», нагороджено грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання за II місце у обласному етапі Всеукраїнського конкурсу школярів і учнівської молоді «Вчимося за повідувати» (2009 р.);
  - клуб «Данубіус» Ізмаїльської СЮН нагороджено дипломом Чорноморським регіональним відділенням української екологічної Академії наук за II місце у конкурсі молодіжних проектів присвячених Міжнародному Дню Дунаю (2009 р.);
  - учні гуртка «Юний еколог» Кузьмін Вадим Андрійович, Баліка Ганна Федорівна нагороджено грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти і виховання за II місце у обласному конкурсі - захисті екологічних проектів «Затишний дім для нас та братів наших менших» (2009 р.);
  - робота учениці гуртка «Юний еколог» Делі Анастасія Валеріївна нагороджена грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти і виховання за III місце у науково-практичній конференції «Молодь досліджує світ» - робота по темі «Що треба знати про каракуртів, щоб уникнути смертельної небезпеки.» (2009 р.);
  - робота учня гуртка «Юний науковець» Чифлікля Ігоря Федоровича «Захист медоносної бджоли *Apis mellifera* від варроатозу за допомогою розробленого пристрою для обкурювання Варатразом» нагороджено

- дипломом I ступеня Одеської обласної державної адміністрації за перемогу в обласному конкурсі учнівського науково-дослідницького проектування та винахідництва, категорія «Біологічні науки», секція «Зоологія» (2010 р.), нагороджена грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді за II місце у I Всеукраїнському конкурсі учнівського науково-дослідницького проектування та винахідництва в секції «Біологічні науки» (зоологія), (2010 р.);
- робота учениці гуртка «Юний орнітолог» Делі Христини Сергіївни «Дамо шанс вижити» (захист хижих птахів), нагороджена грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання за II місце у обласному етапі Всеукраїнського конкурсу науково-дослідницьких та винахідницьких проектів (2010 р.);
  - робота учня гуртка «Юний еколог» Алексеєва Андрія Сергійовича нагороджена грамотою Одеського гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання за II місце у обласному конкурсі експериментально - дослідницьких робіт з природознавства та біології «Юний дослідник» на секції «Тваринний світ» (2010 р.);
  - робота учениці гуртка «Юний орнітолог» Левченко Ганни Михайлівни «Комахи – захисники рослин» (створення ентомологічного маршруту екологічної стежки на Ізмаїльській СЮН) нагороджена заохочувальною грамотою Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання (2010 р);
  - робота учня гуртка «Юний еколог» Алексеєва Андрія Сергійовича «Порівняльна характеристика деяких павуків родів Хрестовиків і Аргіоп між собою та з жовтосумим павуком роду *Cheiracanthium*, які зустрічаються в м. Ізмаїл та його околицях (з власних спостережень)», нагороджена грамотою Одеської обласної організації Українського товариства охорони природи за перемогу в V обласному конкурсі експериментально - дослідницьких робіт з природознавства «Юний дослідник» на секції «Тваринний світ» (2010 р.);

- робота учня гуртка «Юний еколог» Алексєєва Андрія Сергійовича «Порівняльна характеристика деяких павуків родів Хрестовиків і Аргіоп між собою та з жовтосумим павуком роду Cheiracanthium, які зустрічаються в м. Ізмаїл та його околицях (з власних спостережень)», нагороджена дипломом Одеської обласної організації Українського товариства охорони природи за I місце у обласному конкурсі експериментально - дослідницьких робіт з природознавства «Юний дослідник» (2011 р.) та грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді за I місце у Всеукраїнському конкурсі експериментально - дослідницьких робіт з природознавства «Юний дослідник» (2011 р.).

У літній період юннати, які беруть участь у походах і екскурсіях, виявляють постійну зацікавленість змістом досліджень безпосередньо у природному середовищі. Місцеве оточення, рідний край – це та сприятлива підстава, що сприяє підвищенню ефективності пошукової діяльності дітей, за допомогою якої формуються пізнавальні інтереси до природи. У виїзних формах навчання беруть участь не тільки учні гуртків СЮН, «Школи молодого еколога», а й члени громадської організації – екологічного клубу «Данубіус» (додаток № 13 План роботи екологічного клубу «Данубіус»).

На ефективність дослідницької діяльності учнів значний вплив мають такі форми роботи Ізмаїльської СЮН як екскурсії та заняття-екскурсії у природне середовище, навчально-польові практики, тренінги та екологічні комплексні експедиції. Прикладом є:

- комплексна екологічна експедиція по озерам Придунав'я Картал – Кугурлуй;
- комплексна екологічна експедиція юннатів до заказника Лунг;
- пізнавальні екскурсії до м. Вілкове Дунайський біосферний заповідник;
- пізнавальна екскурсія на озеро Ялпуг;
- заняття-походи до Леб'язого озера, берега ріки Дунай;

- участь юннатів станції у роботі Всеукраїнського оздоровчого табору «Юннат» м. Київ, участь у навчально-тренінговому семінарі дитячої громадської спілки «Екологічна варта» (м. Севастополь, урочище Батилиман).

Однією з інноваційних форм роботи Ізмаїльської міської станції юних натуралістів є оздоровлення дітей соціально незахищених категорій у літній період. На базі станції працює літній оздоровчий табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням з денним перебуванням дітей (додаток № 11 Положення про літній оздоровчий табір «Юний еколог міста»).

Під час роботи літнього табору «Юний еколог міста» крім оздоровлення діти мають можливість придбати практичні навички по догляду за рослинами, тваринами, провести фенологічні спостереження, здійснити порівняльну характеристику під час спостережень, прийняти, участь у природоохоронних заходах (Міжнародний день охорони навколишнього середовища, Міжнародний день Дунаю), відвідати історичний та природо-краєзнавчий музеї, взяти участь у дослідницькій та практичній роботі на НДД, у дендропарку, на екологічній стежині, отримати додаткові знання з ботаніки, географії, зоології, екології.

Завдяки отриманим теоретичним знанням та практичним навичкам діти мають можливість наблизитись до самостійного ведення дослідів. З цією метою дітям надається можливість провести фенологічні спостереження за овочевими культурами на навчально-дослідній земельній ділянці, птахами та тваринами міні-зоопарку, рослинами дендропарку. Керівниками гуртків організуються пізнавально-розважальні ігри та тематичні заняття за тематикою:

- впровадження сівозмін на навчально-дослідній земельній ділянці;
- залежність врожаю сільськогосподарських культур від поливу;
- захист овочевих рослин від хвороб і шкідників;
- підготовка земельної ділянки до посіву;
- вплив внесення органічних добрив на врожайність овочів.

Таким чином педагоги Ізмаїльської станції юних натуралістів, використовуючи різноманіття форм та методів еколого-натуралістичної освіти, не тільки залучають до практичної природоохоронної роботи школярів міста Ізмаїл, надають позашкільну освіту учнівської молоді міста, а й формують готовність учнів до дослідницької роботи у сфері екології.

Педагоги Ізмаїльської станції юних натуралістів сприяють організації участі вихованців СЮН у масових еколого-натуралістичних заходах різного рівня:

- Міжнародних - науково - освітня програма – «GLOBE», «Всесвітній день птахів», «Всесвітній день Землі», «Всесвітній день охорони навколишнього середовища», «Міжнародний День Дунаю», «Міжнародний день охорони біорізноманіття», «Міжнародний день Чорного моря».
- Всеукраїнських - конкурс експериментально-дослідницьких робіт «Юний дослідник», «Новорічний подарунок», «Український сувенір», «В об'єктиві натураліста».
- Обласних - очно-заочних акціях, конкурсах, конференціях – «Пташиний дивосвіт», «Весняний облік птахів», «Турбота молоді тобі, Україно!», «Першоцвіти Одещини», «Ялинка», щорічна виставка досягнень юних натуралістів «Щедрість рідної землі».
- Міських, станційних - «День зустрічі птахів», «Плакаємо сад», «Парад квітів біля школи», «Галерея кімнатних рослин», «День лісу» та інші.

Директор Ізмаїльської міської
станції юних натуралістів _____

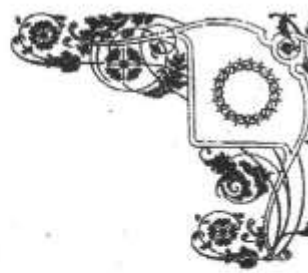
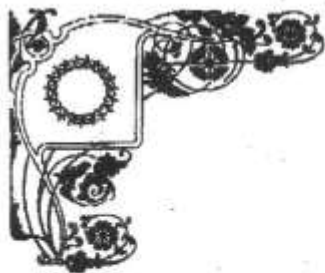
Л.І. Острякова

Досвід вивчали:

Тоболток С.В., методист Ізмаїльської міської станції юних натуралістів;

Дьяченко В.В., методист вищої категорії Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання.

ДОДАТКИ

СВІДОЦТВО

№ 16 - 120

*про реєстрацію музею
при навчальному закладі, що перебуває у сфері управління
Міністерства освіти і науки України*

МУЗЕЙ ЖИВОЇ ПРИРОДИ

*zareєстрований управлінням освіти і наукової діяльності
Одеської облдержадміністрації*

*Адреса музею: 68600, вул. Виноградна, 3, м. Ізмаїл
Ізмаїльська міська станція юних натуралістів*

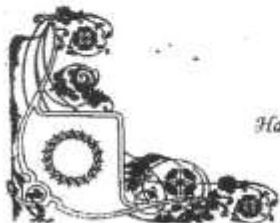
Начальник управління

Д.М. Демченко

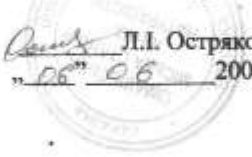
Наказ від 12.09.2008 № 500-ОД

м. Одеса

„ЗАТВЕРДЖЕНО”
Директор Ізмаїльської міської
станції юних натуралістів

 Л.І. Острякова
„ 06 ” 06 2007р.

„УЗГОДЖЕНО”
В.о. начальника міського
відділу освіти Ізмаїльської
міської ради

 С.Г. Яковлєва
„ ” ” 2007р.

СТАТУТ

ПРИРОДНИЧОГО МУЗЕЮ

на базі Ізмаїльської міської станції
юних натуралістів

М.Ізмаїл
2007 р.

Статут

музею живої природи Ізмаїльської міської станції юних натуралістів

I. Загальні положення

- 1.1. Природничий музей, створений на базі Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, є осередком освіти і виховання, який сприяє формуванню у молодого покоління національної свідомості, любові до рідної землі; проведенню навчальних і практичних занять з предметів природничого циклу, здобуття поглиблених знань про особливості поведінки тварин, умови їх утримання, розведення, акліматизації в умовах нашого регіону; забезпечення умов для реалізації творчого потенціалу дитини; організації науково-дослідницької роботи; формування практичних умінь та навичок.
- 1.2. У своїй діяльності музей керується положенням про природничий музей, Статутом Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.

II. Вимоги до функціонування природничого музею

- 2.1. Природничий музей розташований на території Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, складається з приміщення площею 20,4 м² та 2-х філій : міні-зоопарку та дендропарку.
- 2.2. Приміщення музею налічує експонати представників флори та фауни Придунав'я, фотодокументи, схеми та ін.
- 2.3. Опис філій:

Міні-зоопарк:

- кількісний склад тварин складає 240 голів;
- видовий склад тварин налічує 54 види, це представники фауни України та світу;
- тварини утримуються у спеціально обладнаних приміщеннях, 20 вольєрах;
- при розміщенні тварини у музеї визначається систематична належність живого об'єкта з господарським значенням, становище виду у природі,

- чисельність, реєстрація у Червоній книзі, склад раціону харчування у природі;
- з метою охорони здоров'я дітей та населення функціонування музею можливе за умови узгодження з місцевим органом охорони здоров'я (додаток-дозвіл санепідемстанції) та ветеринарним наглядом (забезпечується ветлікарем СЮН) ;
  - тварини приймаються у музей після ветеринарного огляду;
  - для кожного виду тварин розробляється добовий раціон харчування;
  - задля успішного утримання тварин складається щорічний план профілактичних заходів.

Дендропарк:

- загальна площа 1,5 га;
- територія дендропарку включає ділянки декоративного квітникарства, розарій, декоративну водойму, альпійські гірки, березову алею, розсадник.

III. Музей має: експозиційну частину, навчально-дослідну (для навчально-дослідної роботи учнів, організації дослідницької діяльності учнів), лабораторно-селекційний відділок (для утримання, розмноження та вирощування тварин із забезпеченням умов для роботи учнів з вивчення, догляду та розмноження тварин; теплицю, парники).

3. 1.У підсобних приміщеннях музею зберігаються обладнання, інвентар, прилади з догляду за тваринами, робочий одяг, аптечка першої допомоги. На території закладу встановлений протипожежний інвентар.
- 3.2.Музей забезпечується необхідним обладнанням, інвентарем, кормом для тварин.
- 3..3. Догляд за тваринами здійснюють юннати під керівництвом педагогів та підсобні робітники СЮН.

IV. Мета, головні завдання та зміст роботи природничого музею

- 4.1. Мета діяльності музею полягає у залученні молодого покоління до вивчення та збереження природи рідного краю, у створенні умов для

розвитку соціальної активності школярів, їх самостійності, усвідомлення природи як системи цілого ряду цінностей, розвитку здатності до моральних оцінок як індивідуального, так і суспільно-значимого ставлення до навколишнього середовища, у засвоєнні цінностей і понять, які спрямовані на формування умінь і стосунків, необхідних для осмислення і оцінки взаємозв'язків між людиною, її культурою і навколишнім середовищем, що передбачають розвиток умінь приймати екологічно доцільні рішення і мають на меті засвоєння відповідних правил поведінки у навколишньому середовищі та формування в кінцевому результаті екологічної культури особистості.

4.2. Головними завданнями у роботі є:

- сприяння удосконаленню навчально-виховного процесу закладів освіти: розширення і поглиблення загальноосвітньої та професійної підготовки учнівської та студентської молоді засобами позакласної, позашкільної роботи; розвиток творчих інтересів до пошукової, краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та природоохоронної роботи; формування у підростаючого покоління розуміння нерозривного взаємозв'язку людини та природи;
- проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді та інших верств населення;
- допомога педагогічному закладу освіти у впровадженні нових нетрадиційних форм роботи за інтересами;
- участь у формуванні, збереженні і раціональному використанні Музейного фонду України;
- вивчення, охорона і пропаганда пам'яток культури і природи рідного краю.

4.3. Основні напрямки роботи природничого музею:

- проведення тематичних та комплексних екскурсій з педагогами та дітьми для закріплення програмного матеріалу у загальних освітніх закладах,

проведення оглядових, наукових, виховних екскурсій для населення міста, району;

- профільне навчання учнівської молоді;
- проведення науково-дослідницької роботи МАН із зоології: тваринництва, орнітології, що розвиває у юннатів ініціативу, спостережливість;
- гурткова робота за такими профілями: “Юні кролівники”, “Юні друзі природи”, “Юні орнітологи”, “Юні ветеринари” , «Юний квітникар-аранжувальник», «Юний флорист» та ін.
- пропаганда серед населення правил по утриманню екзотичних тварин у домашніх умовах; догляду за квітниками, рокаріями, альпійськими гірками;
- взаємодія з вченими для розробки тематик, методик дослідів, спостережень, наукових проектів із розселення рідкісних і зникаючих видів тварин регіону;

4.4. Навчально-виховна і навчально-дослідницька робота у музеї здійснюється за окремим планом, який узгоджений із змістом програм і навчальних планів гуртків.

4.5. До плану роботи музею входить:

- планування і розміщення експозиційних площ, формування видового та кількісного складу тварин;
- планування роботи гуртків, інших форм учнівських об'єднань на базі музею;
- календарні строки і порядок виконання учнями досліджень та спостережень із зазначеною тематикою;
- розклад та графік навчальних, гурткових занять.

V. Керівництво роботою музею

5.1. За роботу музею відповідає керівник закладу освіти (директор Ізмаїльської міської станції юних натуралістів).

Директор закладу:

- призначає завідуючого відповідального за роботу музею;

- встановлює режим роботи музею , функціональні обов`язки працівників;
- сприяє організації та проведенню навчальних, виховних, методичних та інших заходів на базі музею;
- залучає до проведення екскурсій по музею керівників гуртків, вихованців;
- дбає про покращення умов утримання тварин, будівлю нових вольєрів, придбання кормів з урахуванням раціону годівлі;
- встановлює надбавки педагогу за роботу у музеї за рахунок і в межах фонду заробітної плати.

5.2. Ветеринарний лікар закладу:

- забезпечує надання ветеринарної допомоги, профілактичного лікарського догляду за тваринами, ретельно стежить за виконанням техніки безпеки та санітарних вимог при догляді за тваринами;
- сприяє збільшенню видового складу музею.

5.3. Завідуючий дендропарком :

- наглядає за станом квітів та деревної флори;
- сприяє поповненню видового складу музею.

5.4. Робота музею організується на основі самоврядування, вищим керівним органом якого є рада музею. Рада музею обирається на зборах педагогічного активу музею та складається з педагогічних працівників. Її кількісний склад визначається характером і обсягом роботи музею.

Рада музею:

- обговорює та затверджує плани роботи;
- заслуховує звіти про пошукову, дослідницьку, наукову роботу;
- встановлює зв`язки з пошуковими загонами, гуртками, клубами та іншими творчими об`єднаннями;
- веде документацію музею (інвентарну книгу, книгу обліку проведення екскурсій, навчальних занять та ін.)
- організовує проведення екскурсій для освітніх закладів та мешканців міста;
- вирішує інші питання, пов`язані з діяльністю музею.

5.5. Загальне керівництво діяльністю музею при Ізмаїльській міській станції юннатів здійснює Міністерство освіти України, міський відділ освіти.

VI. Охорона праці учнів

6.1. Згідно з Правилами внутрішнього розпорядку Ізмаїльської міської станції юних натуралістів з дітьми, які залучаються до проведення дослідницької роботи та догляду за тваринами музею, проводяться відповідні заняття.

6.2. Інструкція з техніки безпеки (окремо для кожного виду робіт і особливостей утримання і догляду тварин) розробляється методистом, керівниками гуртків та затверджується директором.

6.3. Навчально-дослідницьку роботу та догляд за тваринами та рослинами учні здійснюють у денний час, при цьому забороняється робота учнів з хворими тваринами.

6.4. Керівники гуртків та вчителі, які здійснюють керівництво роботою учнів у музеї, несуть повну відповідальність за дотримання трудового законодавства, правил, норм, інструкцій з техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

VII. Техніка безпеки та виробнича санітарія у музеї живої природи (інструкції №№ 3, 5, 8 додаються).

VIII. Фінансування

7.1. Функціонування музею здійснюється за рахунок Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, міськво, міськвиконкому, а також залучених коштів.

**Уніфікований паспорт
музею живої природи**

код музею Жив Е

- I. Повна назва музею Музей живої природи
- II Профіль музею еколого-натуралістичний
- III. Форма власності комунальна
- IV. Засновник, власник Ізмаїльська міська станція юних натуралістів
- V. Підпорядкування Ізмаїльський міський відділ освіти Ізмаїльської міської ради
- VI. Заклад, що здійснює методичне керівництво Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання
- VII. Статус не юридична особа
- VIII. Категорія за групою оплати праці - немає
- IX. Адреса музею, тел., факс - 68600 Одеська область м. Ізмаїл,
вул. Виноградна, 3 0-4841-2-45-94
- X. Короткі історичні відомості – заснований наказом УОНД № 500 від
12.09.2008 року
- XI. Структура музею - експозиційний комплекс (вольєри, кімната), відділ листування, архів.
- XII. Керівник склад музею:
1. Завідуюча музеєм – Тоболток С.В. – керівник гуртків
- XIII. Персонал музею:
1. Один керівник гуртка, рада музею - Острякова Л.І. – директор , Тоболток С.В.- методист, Мельникова Т.С. - завгосп, юннати – Гук Марія, Воронова Вікторія, Мельников Олександр
- з них:
- мають вищу освіту - Острякова Л.І., Тоболток С.В.
- XIV. Нерухомі пам'ятки історії та культури у складі музею - немає

XV. Характеристика музейного приміщення - 30 будівель; спеціально побудовані вольєри у кількості 28 шт. (15;27,5; 26;53;47;19;36;13,7;7;7;6; 91; 21,9;39;130;34;7;12;7;8;10 м²) та водойма 20м³ для утримання живих об'єктів; окрема кімната 20 м² для експозиції чучел та вологих препаратів, овочесховище -15 м². Стан приміщень – добрий.

XVI. Технічний стан будівель

1. потребує реставрації - вольєри, овочесховище, загони;
2. потребує капітального ремонту – крівля начального закладу;
3. аварійне приміщення - немає;
4. належний стан - задовільний.

XVII. Площа музею

1. загальна - 1,2 га;
2. експозиційна – 830 кв. м.;
3. фондосховища - 3 кв. м.;
4. кінолекційного залу – 41 кв. м.;
5. виставочних залів - 1;
6. прилеглої території - 1,1 га;
7. експозицій просто неба - 830 кв. м.;
8. реставраційної майстерні – немає;
9. фотолабораторії – немає;
10. таксидермічної лабораторії - немає.

XVIII. Охорона музею:

1. сторожова охорона

XIX. Технічне оснащення - комп'ютер, аудіо магнітофон, відеоманітофон, фотоапарат, відеокамера, телевізор, електронний банк даних на тварин, відеотека (100 відеофільмів за еколого-натуралістичною тематикою).

XX. Фонди музею:

1. загальна кількість одиниць збереження – 250
2. кількість музейних предметів основного фонду - 150

3. кількість музейних предметів, що входять до Державного реєстру національного культурного надбання – немає

XXI. Характеристика експозиційних розділів:

1. назва розділу – Хижаки. Птахи. Парнокопитні. Примати. Гризуни
2. дата останньої реекспозиції – червень 2010 року
3. кількість експонатів основного фонду - 150

XXII. Режим роботи музею - шестиденний, з 9-00 до 17-00,обід 13-00 до14-00, санітарний день – понеділок.

XXIII. Дата складання паспорту - 03.09.2010 року

М.П.

Завідуюча музеєм:

Тоболток С.В.

ПОЛОЖЕННЯ

про теплицю Ізмаїльської міської станції юних натуралістів

1. Загальна частина.
  - 1.1. Теплиця створена на території Ізмаїльської міської станції юних натуралістів та є її невід'ємною частиною.
  - 1.2. На території проводяться навчальні та практичні заняття, передбачені програмою з природознавства, біології, трудового навчання, засвоєння знань, формування вмій і навичок, організації позашкільної юннатівської дослідницької, природоохоронної роботи, продуктивної праці учнів.
  - 1.3. У своїй роботі теплиця керується Положенням про позашкільний навчально-виховний заклад, Статутом Ізмаїльської станції юних натуралістів.
  - 1.4. Теплиця надається у порядку, встановленому Земельним кодексом України.
2. Вимоги до функціонування теплиці.
  - 2.1. Розміри площі теплиці, місце розташування, кількісний і видовий склад рослин встановленні відповідно кількості вихованців у навчальному закладі та з урахуванням місцевих умов та за правилами закладання теплиць.
  - 2.2. У теплиці вирощуються характерні представники рослинного світу відповідно до навчальних програм з предметів природничого циклу.
  - 2.3. Ізмаїльській міській станції юних натуралістів відведена площа під теплицю у розмірі 30 м кв, з добре дренованими, не заболоченими і не засоленими ґрунтами.
  - 2.4. З метою охорони рослин теплиці площа огорожена та захищена від потрапляння туди сільськогосподарських тварин.
  - 2.5. Рослини теплиці розміщуються згідно зі схемою посадки та відповідно сезону.

- 2.6. До асортименту рослинних культур теплиці відібрані сорти, з урахуванням особливостей строків досягання. Враховані форма теплиці, розташування приміщень СЮН, розміщення будівель, оточуючих теплицю.
- 2.7. Для кожного виду рослин розробляється щорічний план правильного утримання та профілактичних заходів та враховуються умови вирощування рослин в теплиці.
- 2.8. Теплиця має:
- навчальну частину (для навчально-дослідної роботи учнів);
  - відділок лабораторно-селекційної роботи (для ознайомлення учнів із мінеральними добривами та засобами роботи з ними);
  - підсобні приміщення.
- 2.9. У підсобному приміщенні зберігаються обладнання, інвентар і прилади для догляду за рослинами і тваринами, комплекти робочого одягу та аптечка першої допомоги. У підсобному приміщенні встановлюється протипожежний інвентар.
- 2.10. У підсобних приміщеннях не утримуються отруйні рослини, рослини продукти життєдіяльності, які є алергенами та які можуть бути носіями небезпечних для людини хвороб.
- 2.11. Навколо теплиці є штучна огорожа та є забезпечення водою для поливу рослин.
- 2.12. Догляд за рослинами здійснюють юннати під керівництвом педагогів та при допомозі підсобних робітників СЮН.
3. Організація і зміст роботи.
- 3.1. Теплиця створена за рішенням керівника навчального закладу з урахуванням його матеріально-технічного забезпечення.
- 3.2. Навчально-виховна і навчально-дослідницька робота в теплиці здійснюється за окремим планом, який розробляється з урахуванням навчальних програм з природознавства, біології та екології відповідно до навчальних планів і програм гуртків.

3.3. План роботи в теплиці включає:

- планування території та її розподіл між гуртками;
- розклад гурткових занять, у тому числі в період літніх канікул;
- зміст і організація роботи (перелік рослин, тематика спостережень та досвідів);
- календарні строки і порядок виконання вихованцями досліджень і спостережень за зазначеною тематикою та згідно з календарем робіт теплично-парникового господарства на рік.

3.4. Основними напрямками діяльності вихованців у теплиці є проведення систематичних спостережень за ростом і розвитком рослин і різноманітних дослідів:

- вирощування рослин, спостереження за їх ростом і розвитком, проведення сільськогосподарських дослідів згідно з програмою.
- проведення тематичних та комплексних екскурсій з педагогами та дітьми для закріплення програмного матеріалу у загальних освітніх закладах, проведення наукових, оглядових, виховних екскурсій для населення місту і району.
- профільне навчання учнівської молоді.
- гурткова робота за такими профілями: «Юні друзі природи», «Юні садівники», «Юні орнітологи», «Юні овочівники».

3.5. Щорічно, на початку навчального року, підбиваються підсумки робіт, організується виставка, проводиться «Свято врожаю» тощо.

4. Керівництво роботою в теплиці.

За роботу в теплиці відповідає керівник закладу – директор Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.

4.1. Директор закладу:

- призначає відповідальних по догляду за рослинами – викладачів з гуртківцями;
- встановлює режим роботи теплиці, функціональні обов'язки працівників;

- сприяє організації та проведенню навчальних, виховних, методичних та інших заходів на базі саду;
- сприяє звеличенню видового складу.

4.2. Керівником теплиці є завідувач, який призначається директором із числа керівників гуртків.

4.3. Завідувач теплицею:

- відповідає за стан та умови утримання, зберігання рослин, організацію навчально-виховної роботи з учнями в теплиці;
- визначає кращі експонати;
- відповідає за виконання правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог;
- складає план навчально-дослідницької роботи учнів на початку поточного навчального року;
- звітує перед педагогічною радою навчального закладу про здійснену навчально-виховну і дослідницьку роботу в теплиці;
- подає пропозиції керівнику навчального закладу, педагогічній раді щодо удосконалення діяльності теплиці, використання коштів, матеріально-технічного забезпечення та реалізації отриманої продукції.

4.4. Керівники гуртків, що проводять заняття в теплиці під час навчально-дослідницької роботи чи догляду за рослинами:

- забезпечують дотримання вихованцями правил техніки безпеки і санітарно-гігієнічних вимог;
- відповідають за збереження інвентарю, обладнання та об'єктів рослинного світу, що утримуються в теплиці;
- організують раціональний режим праці і відпочинку учнів.

5. Охорона праці учнів.

5.1. Згідно з правилами внутрішнього розпорядку Ізмаїльської міської станції юних натуралістів з дітьми, які залучаються до проведення дослідницької роботи та догляду за рослинами теплиці, проводяться відповідні заняття, які організує спеціаліст.

- 5.2. Інструкція з техніки безпеки (окремо для кожного виду робіт і особливостей догляду за рослинами) розробляється методистом, керівниками гуртків та затверджується директором.
- 5.3. Навчально-дослідницьку роботу та догляд за рослинами учні здійснюють у денний час, при цьому забороняється робота учнів при порушенні техніки безпеки.
- 5.4. Керівники гуртків та вчителі, які здійснюють керівництво роботою учнів саду, несуть повну відповідальність за дотримання трудового законодавства, правил, норм, інструкцій з техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки.
6. Техніка безпеки та виробнича санітарія – при організації роботи в теплиці (інструкції №№ 3, 4 додаються).

7. Фінансування.

- 7.1. Фінансування в теплиці здійснюється за рахунок Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, міськво, міськвиконкому, а також залучених коштів.

Положення складене на підставі:

«Методичних рекомендацій щодо організації зоологічної бази у позашкільних навчальних закладах еколого-натуралістичного напрямку»; Збірник «Методичні заходи» Міністерство освіти і науки України 2005р.

ПАСПОРТ

навчально-дослідної земельної ділянки Ізмаїльської міської станції юних натуралістів

Завідувач ділянкою Кириченко Т.Д.
Має освіту вищу
Педстаж 21 років

1. Площа дослідної ділянки – 5900 м. кв.

- Розміщення ділянки - територія СЮН (м. Ізмаїл, вул. Виноградна,3)
- Благоустрій ділянки – огорожена, є окремий вихід;
- Відділи: польових культур - 1800 кв. м.
овочевих культур – 3200 кв. м.
сад фруктовий – 900 кв. м.

2. Проведення дослідницької роботи - кількість дослідів - 7

3. Документація теплиці

- картосхема ділянки;
- річний план роботи;
- щоденники спостережень.

4. Позакласна робота на навчально-дослідній земельній ділянці - організована робота гуртків:

- гуртки юних овочівників,
- юних зоологів,
- юних фермерів.

Завідувач НДЗД

Кириченко Т.Д.

Директор СЮН

Острякова Л.І.

**МАРШРУТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ.**

ЗУПИНКИ МАРШРУТУ № 1

(по міні зоопарку).

- №1 - Інформаційна зупинка.
- №2 - Куточок рідного краю «Дунайські плавні» (відділ водоплавних птахів).
- №3 - «Борсукова нора» (борсук).
- №4 - «Мальовнича домівка» (мандаринки, голуби).
- №5 - «Учбово-дослідний пташник» (декоративні кури, голуби).
- №6 - «Березовий гай» (відділ декоративних курок, відділ хижих птахів).
- №7 - «Домівка для білок» (білка звичайна).
- №8 - «Жуйні тварини» (лами, муфлони, домашні кози).
- №9 - «Забавні п'ятачки» (в'єтнамські свинки).
- №10 - «Гризуни-плавці» (нутрії).
- №11 - «Пташина велич» (павичі, голуби шалеві).
- №12 - «Мавпячий захисток» (мавпи павіани-гамадрили).
- №13 - «Декоративні екзоти» (золотий фазан, пухова курка, голуби породи дутиш)
- №14 - «Пташиний базар» (срібний фазан, голуби, кури).
- №15 - «Велетні та карлики» (кури порід Брама і Бентам).
- №16 - «Сірі та руді» (вовк, енотовидний собака, Лисиці).
- №17 - «Пташині ясла» (молодняк павичів, гусей, качок, індичок, голубів).

Перед початком екскурсії по екологічній стежині обов'язково проводиться інструктаж по безпечній поведінці (інструктажі з техніки безпеки №№ 5, 8).

ЗУПИНКИ МАРШРУТУ № 2

(по дендропарку станції юних натуралістів)

- №1 - Інформаційна зупинка.
- №2 - «Павловнія» (павловнія, форзиція, клематис).
- №3 - «Вічнозелені рослини» (самшит, юка, бересклет).
- №4 - «Декоративна водойма» (ялівець козацький, ліщина деревовидна, церцис європейський, півники болотяні, сибірські та бородаті).
- №5 - «Альпійська гірка» (альпійська гірка, рокарій).
- №6 - «Розарій» (троянди, сакура, однорічні та багаторічні квіти).
- №7 – «Бессарабське подвір'я».
- №8 - «Хвойні рослини» (сосна кримська, ялина, ялівець козацький).
- №9 - «Казкова».
- №10 - «Листопадні дерева» (акація ленкоранська, черемха, шовковиця чорна (плакуча), брусонетія папероносна).
- №11 - «Декоративні кущі» (кизильник горизонтальний, сніжноягідник, вейгела, барбарис).
- №12 - «Реліктова» (гінкго білоба, калина, інжир, береза).
- №13 - «Відділ лікарських рослин» (лікарські рослини, верба вавилонська).
- №14 - «Горіхово-ягідна» (ліщина, кизил, зізіфус, горіх волоський).

Перед початком екскурсії по екологічній стежині обов'язково проводиться інструктаж по безпечній поведінці (інструктажі з техніки безпеки №№ 8).

ПАСПОРТ
ЮННАТІВСЬКОГО ДЕНДРОПАРКУ «РОСЛИННИЙ ДИВОСВІТ»
Ізмаїльської міської станції юних натуралістів

1. Завідувач Дендропарку Макарова О.К.
 Має освіти вищу
 Педагогічний стаж 9 років
2. Площа Дендропарку 1,5 га
  - Розміщення Дендропарку територія СЮН (м. Ізмаїл, вул. Виноградна, 3)
  - Відділи Дендропарку квітково-декоративний (ділянки декоративного квітництва, дендрарій, березова алея, розсадник, декоративна водойма, альпійські гірки);
відділ лікарських рослин
3. Документація Дендропарку
  - Положення про юннатівський Дендропарк
  - Картосхема Дендропарку
  - Річний план
  - План на місяць
  - Звіт за місяць
  - Функціональні обов'язки завідуючого Дендропарку
  - Інвентарна книга
  - Перелік декоративних кущів і дерев
  - Перелік багаторічних, дворічних та однорічних квітів
  - Перелік лікарських рослин
  - Паспорти рослин
  - Інструкції з техніки безпеки
4. Гурткова робота у Дендропарку: гуртки відділу екології та охорони природи СЮН («Юний квітникар-аранжувальник», «Юні знавці лікарських рослин», «Юний науковець», «Юні друзі природи», «Юний еколог»)
  - Кількість груп – 13
  - Кількість гуртківців – 170
5. Матеріальна база для роботи у Дендропарку:
  - Сільськогосподарський інвентар: сапа – 25 шт., граблі – 2 шт., лопата – 10 шт., секатор – 5 шт., лійка – 2 шт., ножиці для обрізування – 1 шт.
  - Інформаційні таблички – 40 шт.
  - Відро – 10 шт.
  - Горщики для укорінення живців – 30 шт.
  - Шланг для поливання – 50 м²
  - Розбризкувач води – 3 шт.
  - Повітряна водопровідна мережа – 65 м

Завідувач Дендропарку

Макарова О.К.

ПОЛОЖЕННЯ

про юннатівський дендропарк „Рослинний дивосвіт”

1. Загальні засади

- 1.1. Юннатівський дендропарк ”Рослинний дивосвіт” (далі - Дендропарк) створений на території Ізмаїльської міської станції юних натуралістів
- 1.2. Дендропарк підпорядкований відділу освіти Ізмаїльської міської ради, є науково-дослідною, природоохоронною і навчальною установою.
- 1.3. Земельна ділянка Дендропарку площею 1,5 га знаходиться у користуванні Ізмаїльської міської станції юних натуралістів (далі - СЮН), що враховується при розробленні всіх видів проектно-планувальної та проектної документації, а також проектів будівництва. Територія Дендропарку включає ділянки декоративного квітництва, розарій, декоративну водойму, альпійські гірки, березову алею, розсадник. Дендропарк створювався юннатами міста протягом майже півстоліття.
- 1.4. Діяльність Дендропарку здійснюється на основі Конституції України, Закону України „Про природно-заповідний фонд України”, на основі інших Законів і постанов Верховної Ради України, Указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, інших законодавчих і нормативних актів та цього Положення.
- 1.5. Поштова адреса дендропарку: 68600, Одеська обл., м. Ізмаїл, станція юних натуралістів, вул. Виноградна, буд. 3.

2. Мета створення та завдання

- 2.1. Метою створення Дендропарку є збереження та поліпшення колекцій деревно-чагарникових порід та використання їх у рекреаційних, наукових, навчальних і культурних цілях.
- 2.2. Головні завдання Дендропарку:
  - збереження, поповнення та розведення рослин, що мають господарське значення, у тому числі інтродукованих з інших природних умов;

- отримання цінного та якісного посівного та посадкового матеріалу, пристосованого до місцевих умов;
- проведення дослідних робіт з інтродукції та акліматизації, розмноження та ефективного використання видів рослин місцевої та світової флори, які мають цінні декоративні, лікарські та інші господарські властивості;
- догляд і утримання маточних насаджень та колекційних ділянок, реконструкція насаджень за потребою;
- вивчення вегетативної репродуктивності маточних дерев та чагарників, розробка методів їх використання для розмноження;
- оцінка урожайності цінних деревно-чагарникових порід. Створення обмінного насінневого фонду з ботанічними садами, науково-дослідними станціями квітково-декоративних рослин, лісгосп загонами;
- організація спеціальних експозиційних колекцій та експериментальних ділянок;
- вивчення досвіду садово-паркового будівництва та ландшафтної архітектури;
- ведення первинного обліку кадастрових відомостей;
- вивчення впливу рослинних культур на зменшення радіонуклідів у ґрунті.

3. Науково-дослідна робота

3.1. Наукові дослідження у Дендропарку проводяться з метою розробки наукових основ збереження, відтворення і використання рослинних ресурсів та особливо цінних ботанічних об'єктів.

3.2. Науково-дослідні роботи проводяться за такими напрямками:

- Теоретичні та практичні питання інтродукції та акліматизації рослин;
- Наукові основи охорони рослинного світу, особливо рідкісних видів та таких, що опинилися під загрозою зникнення;
- Способи вирощування, технологія, селекція і впровадження в культуру декоративних, пряно-смакових та інших цінних видів рослин;
- Методи захисту інтродукованих рослин від шкідників і хвороб;

- Генетичні та фізіолого-біохімічні аспекти стійкості рослин до техногенних факторів забруднення навколишнього середовища;
- Створення спеціальних експозицій місцевих ендемічних, реліктових та червонокнижних видів рослин з метою вивчення їх біологічних особливостей, умов збереження і розмноження, розробки методів реінтродукції;
- Вплив окремих рослинних культур на радіоактивне забруднення та зменшення радіаційних показників ґрунту.

3.3. Для ведення наукових досліджень створюються відповідні наукові підрозділи. При Дендропарку створена і діє науково-технічна рада, яку очолює директор.

3.4. На території Дендропарку науково-дослідна робота може здійснюватись іншими науково-дослідними установами і організаціями, вищими навчальними закладами.

Спільно з іншими науковими установами та організаціями у дендропарку проводяться науково-практичні конференції в т.ч. із залученням міжнародних наукових установ, громадських організацій, товариств, спілок природоохоронного призначення.

3.5. Для участі у наукових дослідженнях залучаються педагогічні та наукові кадри вузів, вчителі, працівники позашкільних закладів.

4. Навчальна та освітньо-виховна діяльність

4.1. Дендропарк є навчальною базою для учнів СЮН, шкіл, ліцеїв, позашкільних навчальних закладів, студентів ВНЗ-ів. Він здійснює просвітницьку, освітньо-виховну роботу серед населення з метою поширення екологічних та природоохоронних знань з використанням колекції живих рослин. З цією метою створюються спеціальні експозиції, видаються буклети, плакати та інші видання, організуються лекції, семінари, виступи в пресі, по телебаченню, фільми на природоохоронну тематику.

4.2. Пропаганда природоохоронних, екологічних знань, результатів проведення Дендропарком наукових досліджень тощо здійснюється шляхом читання лекцій в навчальних закладах; виступів у пресі, по телебаченню та іншими заходами.

4.3. Навчально-виховна робота на території Дендропарку проводиться на основі угод, укладених між їх адміністраціями та адміністрацією СЮН. Головним її завданням є:

- Організація і здійснення навчально-виховної роботи з питань екології серед дітей та учнівської молоді. Надання практичної і методичної допомоги іншим навчальним закладам з питань екологічної освіти і виховання;
- Створення умов для розвитку і підтримки юних талантів, виховання в учнів любові до природи, виробничої та експериментальної діяльності.

Робота СЮН організовується відповідно до Законів України „Про освіту”, „Про позашкільну освіту”. Ізмаїльська міська станція юних натуралістів працює за річним планом роботи. Заняття в гуртках безкоштовне.

5. Режим території та охорона

5.1. У межах Дендропарку для забезпечення необхідного режиму охорони та ефективного використання встановлено зонування території, а саме:

- Експозиційна зона, відвідування якої дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.
- Наукова зона, до складу якої входять колекції, дослідно-експериментальні ділянки, розсадники, шкільки тощо, відвідувати які мають право лише співробітники СЮН, а також спеціалісти інших наукових установ з дозволу адміністрації.
- Адміністративно-господарська зона, у якій розміщені адміністративні та господарські споруди, підсобне господарство СЮН.

5.2. На території Дендропарку забороняється діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на Дендропарк завдань та загрожує збереженню дендрологічних колекцій, а саме:

- Збір колекційних та інших рослин і матеріалів, за винятком необхідних для виконання наукових досліджень та навчально-виховної роботи.
- Усі форми відпочинку населення, за винятком організованих екскурсій.
- Вигул собак, інші дії, які можуть завдати шкоди колекції рослин.

5.3. Охорона Дендропарку покладається на сторожа. Сторож має право:

- Вимагати від громадян та службових осіб пояснення у зв'язку з порушенням режиму Дендропарку.
- Доставляти порушників установленого режиму в територіальні органи внутрішніх справ.
- Вилучати у порушників предмети і знаряддя незаконного використання природних ресурсів, незаконно добуту продукцію.
- Направляти в установленому порядку матеріали про порушення природоохоронного законодавства до відповідних органів для вирішення питання щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності.

5.4. Порушення природоохоронного законодавства на території Дендропарку тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

5.5. Відповідальність несуть особи, винні у:

- Порушенні режиму Дендропарку.
- Нецільовому використанні його території.
- Здійсненні на його території забороненої господарської діяльності.

5.6. Юридичні та фізичні особи зобов'язані відшкодувати збитки, заподіяні ними внаслідок порушення природоохоронного законодавства на території Дендропарку в розмірах і порядку, встановленому законодавством України.

6. Майно, матеріально-технічне забезпечення та фінансування.

- 6.1. Джерелами формування майна Дендропарку є бюджетні кошти, фінансова допомога та благодійні внески, пожертвування організацій, установ, громадян та інші надходження, не заборонені чинним законодавством України.
- 6.2. Фінансування природоохоронних заходів Дендропарку здійснюється за рахунок державного бюджету. Для цієї мети можуть залучатися кошти місцевих бюджетів, благодійних фондів, підприємств, установ, організацій та громадян, інших джерел фінансування, не заборонених законодавством України.
- 6.3. Кошти, одержані Дендропарком від дозволених видів діяльності, є його власними коштами і не підлягають вилученню, а використовуються першочергово для здійснення заходів щодо охорони його колекцій, поліпшення матеріально-технічної бази, організації наукових конференцій і семінарів тощо.
- 6.4. До виробничої та торгівельної діяльності належить:
- Реалізація насінневого і посадкового матеріалу рослин та іншої продукції.
  - Виконання договірних робіт по озелененню присадибних приватних ділянок, територій міст, сіл, організацій, установ.
  - Реалізація виробів з власної сировини.
  - Організація виїзної торгівлі посадковим матеріалом, насінням, виробами.
  - Організація виставок-продажів власної продукції.
  - Надання платних послуг у вигляді консультацій на природничу тематику.
- 6.5. Дендропарк може здійснювати господарську діяльність та займатись зовнішньоекономічною діяльністю, що не суперечать його цільовому призначенню відповідно до вимог чинного законодавства.
- 6.6. Адміністрація Ізмаїльської міської станції юних натуралістів може встановлювати платне відвідування в порядку, визначеному чинним законодавством.

7. Управління.

7.1. Управління Дендропарком „Рослинний дивосвіт” здійснюється директором Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, який призначає завідуючого Дендропарком з числа педагогічних працівників.

7.2. Директор Ізмаїльської міської станції юних натуралістів:

- Відповідає за результати діяльності перед Міністерством освіти і науки України та Мінприроди України.
- У межах своєї компетенції видає накази та розпорядження.
- Визначає функціональні обов'язки працівників.
- Входить до складу науково-технічної ради при Дендропарку.
- Здійснює інші повноваження відповідно до чинного законодавства.

7.3. Для вирішення наукових або науково-технічних завдань у Дендропарку створюється науково-технічна рада (далі НТР). НТР обирається на зборах педагогічного колективу СЮН і складається з педагогічних працівників.

7.4. Науково-технічна рада:

- Обговорює та затверджує плани роботи.
- Заслуговує звіти про пошукову, дослідницьку, наукову роботу.
- Встановлює зв'язки з ботанічними садами, науково-дослідними станціями квітково-декоративних рослин, лісгоспзагонами, гуртками, клубами та іншими об'єднаннями.
- Веде документацію Дендропарку (журнал обліку екскурсій, навчальних занять та ін.).
- Організовує проведення екскурсій для освітніх закладів та мешканців міста.
- Вирішує інші питання, пов'язані з діяльністю Дендропарку.

7.5. З метою регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин та погодження інтересів працівників і адміністрації Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, між ними, у відповідності до чинного законодавства, укладається колективний договір, який підписується уповноваженими представниками сторін.

7.6. Адміністрація Дендропарку співпрацює з Придунайською регіональною екологічною інспекцією, відділом екології Ізмаїльського міськвиконкому, місцевими органами влади та громадськістю у питаннях збереження та охорони природних комплексів.

8. Звітність і контроль діяльністю

8.1. Відділ Дендропарку звітує про свою діяльність перед відділом екології Ізмаїльського міськвиконкому.

8.2. Контроль за діяльністю Дендропарку здійснює адміністрація Ізмаїльської міської станції юних натуралістів та відділ екології Ізмаїльського міськвиконкому та інші спеціально уповноважені органи державної виконавчої влади відповідно до чинного законодавства.

9. Міжнародне співробітництво

9.1. Дендропарк, відповідно до чинного законодавства міжнародного права може брати участь у міжнародних заходах та програмах з актуальних проблем збереження навколишнього середовища, використання і розвитку біоресурсів, в обміні біологічним матеріалом, науковою інформацією, в проведенні наукових конференцій, спільних експедицій, еколого-виховної роботи тощо.

Директор Ізмаїльської міської СЮН

Л.І. Острякова

Начальник відділу екології

Ізмаїльського міськвиконкому

А.М.Рогачко

ПОЛОЖЕННЯ ПРО МІНІ-ЗООПАРК ІЗМАЇЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

I. Загальні положення

- 1.1. Міні-зоопарк створений на базі Ізмаїльської міської станції юних натуралістів для проведення навчальних і практичних занять з предметів природничого циклу, здобуття поглиблених знань про особливості поведінки тварин, умови їх утримання, розведення, акліматизації в умовах нашого регіону; забезпечення умов для реалізації творчого потенціалу дитини; організації науково-дослідницької роботи; формування практичних умінь та навичок.
- 1.2. У своїй діяльності міні-зоопарк керується положенням про міні-зоопарк, Статутом Ізмаїльської міської станції юних натуралістів.

II. Вимоги до функціонування міні-зоопарку.

- 2.1. Міні-зоопарк розташований на території Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, його площа становить 0,5 га.
- 2.2. У міні-зоопарку утримуються представники фауни України та світу.
- 2.3. Кількісний склад тварин складає 240 голів.
- 2.4. Видовий склад тварин налічує 30 видів.
- 2.5. Тварини утримуються у спеціально обладнаних приміщеннях, вольєрах.
- 2.6. При розміщенні тварини у міні-зоопарку визначається систематична належність живого об'єкта з господарським значенням, становище виду у природі, чисельність, реєстрація у Червоній книзі, склад раціону харчування у природі.
- 2.7. З метою охорони здоров'я дітей та населення функціонування міні-зоопарку можливе за умови узгодження з місцевим органом охорони здоров'я (санепідстанцією) та ветеринарним наглядом (ветлікарня).
- 2.8. Тварини приймаються у міні-зоопарк після ветеринарного огляду.
- 2.9. Для кожного виду тварин розробляється добовий раціон харчування.

- 2.10. Задля успішного утримання тварин складається щорічний план профілактичних заходів.
- 2.11. Міні-зоопарк має: експозиційну частину, навчально-дослідну (для навчально-дослідної роботи учнів, організації дослідницької діяльності учнів), лабораторно-селекційний відділок (для утримання, розмноження та вирощування тварин із забезпеченням умов для роботи учнів з вивчення, догляду та розмноження тварин).
- 2.12. У підсобних приміщеннях міні-зоопарку зберігаються обладнання, інвентар, прилади з догляду за тваринами, корм для тварин, робочий одяг, аптечка першої допомоги.
- На території закладу встановлений протипожежний інвентар.
- 2.13. Міні-зоопарк забезпечується необхідним обладнанням, інвентарем, кормом для тварин.
- 2.14. Догляд за тваринами здійснюють юннати під керівництвом педагогів та підсобний робітник СЮН.

III. Зміст та організація роботи міні-зоопарку.

3.1. Основні напрямки роботи міні-зоопарку:

- проведення тематичних та комплексних екскурсій з педагогами та дітьми для закріплення програмного матеріалу у загальних освітніх закладах, проведення оглядових, наукових, виховних екскурсій для населення міста, району;
- профільне навчання учнівської молоді;
- проведення науково-дослідницької роботи МАН з зоології: тваринництва, орнітології, що розвиває у юннатів ініціативу, спостережливість;
- є базою для гурткової роботи за такими профілями: «Юні кролівники», «Юні друзі природи», «Юні птахівники», «Юні ветеринари» та ін.
- пропаганда серед населення правил по утриманню екзотичних тварин в домашніх умовах;

- взаємодія з вченими для розроблення тематик, методик дослідів, спостережень, наукових практик із розселення рідкісних і зникаючих видів тварин регіону.

3.2. Навчально-виховна і навчально-дослідницька робота у міні-зоопарку здійснюється за окремим планом, який узгоджений із змістом програм і навчальних планів гуртків.

3.3. До плану роботи міні-зоопарку включається:

- планування і розміщення експозиційних площ, формування видового та кількісного складу тварин;
- планування роботи гуртків, інших форм учнівських об'єднань на базі міні-зоопарку;
- календарні строки і порядок виконання учнями досліджень та спостережень із зазначеною тематикою;
- розклад та графік навчальних, гурткових занять.

IV. Керівництво роботою міні-зоопарку.

За роботу міні-зоопарку відповідає керівник закладу (директор Ізмаїльської міської станції юних натуралістів). Директор закладу:

- призначає відповідальних по догляду за тваринами викладачів з гуртківцями;
- встановлює режим роботи міні-зоопарку, функціональні обов'язки працівників;
- сприяє організації та проведенню навчальних, виховних, методичних та інших заходів на базі міні-зоопарку;
- залучає до проведення екскурсій по міні-зоопарку керівників гуртків, вихованців;
- дбає про покращення умов утримання тварин, будівлю нових вол'єрів, придбання кормів з урахуванням раціону годівлі;
- забезпечує надання ветеринарної допомоги, профілактичного лікарського догляду за тваринами, ретельно стежить за виконанням ТБ та санітарних вимог при догляді за тваринами;

- сприяє звеличенню видового складу міні-зоопарку.

Загальне керівництво діяльністю міні-зоопарку при Ізмаїльській міській станції юннатів здійснює Міністерство освіти України, міський відділ освіти.

V. Охорона праці учнів.

5.1. Згідно з Правилами внутрішнього розпорядку Ізмаїльської міської станції юних натуралістів з дітьми, які залучаються до проведення дослідницької роботи та догляду за тваринами міні-зоопарку, проводяться відповідні заняття.

5.2. Інструкція з техніки безпеки (окремо для кожного виду робіт і особливостей утримання і догляду тварин) розробляється методистом, керівниками гуртків та затверджується директором.

5.3. Навчально-дослідницьку роботу та догляд за тваринами учні здійснюють у денний час, при цьому забороняється робота учнів з хворими тваринами.

5.4. Керівники гуртків та вчителі, які здійснюють керівництво роботою учнів у міні-зоопарку, несуть повну відповідальність за дотримання трудового законодавства, правил, норм, інструкцій з техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

VI. Техніка безпеки та виробнича санітарія у міні-зоопарку (інструктажі з техніки безпеки №№ 5, 8 додаються).

VII. Фінансування.

7.1. Функціонування міні-зоопарку здійснюється за рахунок Ізмаїльської міської станції юних натуралістів, міськво, міськвиконкому, а також залучених коштів.

СЮМ

ИЗМАИЛЬСКИЙ ГОРОДСКОЙ СОВЕТ
Исполнительный комитет

РЕШЕНИЕ

**« Об организации
городской школы молодых экологов»**

В соответствии со ст. 33 Закона Украины «О местном самоуправлении в Украине», городской Экологической программой на 2000-2002 гг. утвержденной решением городского совета от 17.12.1999 г. № 239-XXIII, в целях повышения уровня экологического просвещения в городе, исполнительный комитет городского совета

РЕШИЛ:

1. Утвердить Положение о городской школе молодых экологов (приложение № 1)
2. Отделу экологии (Л.Ревенюк) совместно с Измаильской общественной экологической организацией «Природа и человек» (Л.Острякова) организовать обучение в школе с 1 октября 2000 года.
3. Контроль над выполнением данного решения возложить на первого заместителя городского головы А.И. Шаронову.

Городской голова

С.В. Борисенко

Управляющий делами

В.М. Слеснев

Приложение № 1
к решению исполнительного
комитета «___» _____ 2000 г.
№ _____

ПОЛОЖЕНИЕ о городской школе молодых экологов

1. Общие положения.

- 1.1. Школа создается в соответствии с городской Экологической программой на 2000-2002 г.г., утвержденной решением городского совета от 17.12.1999 г. № 239-XXIII, и является постоянно действующей формой экологического просвещения.
- 1.2. Школа является неприбыльным совместным мероприятием отдела экологии городского совета и Измаильской общественной экологической организации "Природа и человек".

2. Цели и задачи.

- 2.1. *Основная цель школы* – подготовка наиболее способной и заинтересованной молодежи к дальнейшему профессиональному обучению и практической деятельности в области управления окружающей средой.
- 2.2. *Задачами школы являются:*
  - выявление наиболее способных и перспективных молодых людей, проявляющих интерес к экологии;
  - поднятие престижа г. Измаила как центра экологической культуры.

3. Основные принципы и организация работы школы.

- 3.1. На обучение принимаются, как правило, учащиеся и выпускники старших классов средних учебных заведений, желающие расширить свои знания в области экологии.
- 3.2. Прием учащихся осуществляется на конкурсной основе.
- 3.3. Продолжительность обучения в школе – два учебных года.
- 3.4. Число одновременно обучающихся на первом этапе – не менее 15 человек, на втором этапе – не менее 10 человек.

- 3.5. Обучение в школе бесплатное.
- 3.6. Затраты на организацию и работу школы берет на себя Измаильский городской совет за счет средств городского фонда охраны окружающей природной среды. Выделенные средства в пределах сметы перечисляются на счет Измаильской общественной экологической организации «Природа и человек».
- 3.7. Занятия проводятся один-два раза в неделю на базе Измаильской станции юных натуралистов с октября по май в соответствии с программами и учебными планами.
- 3.8. Руководство школы осуществляется Измаильской общественной экологической организацией «Природа и человек».
- 3.9. Программы разрабатываются руководством школы и утверждаются начальником отдела экологии городского совета.
- 3.10. Руководство школы отвечает за подбор преподавательского состава, уровень и качество обучения, выполнение учебных планов, оформление документации.
- 3.11. Защита самостоятельных работ по окончании обучения проходит публично перед комиссией, включающей в себя представителей городского совета, преподавателей и других заинтересованных лиц.
- 3.12. Свидетельства об окончании школы вручаются в торжественной обстановке городским головой или его заместителем.
- 3.13. Лучшие выпускники школы могут поощряться путевками, премиями, ценными призами, им могут быть предоставлены рекомендательные письма для поступления в высшие учебные заведения на экологические специальности.
- 3.14. Измаильская общественная экологическая организация «Природа и человек» отчитывается о расходовании выделенных средств ежеквартально до 15 числа следующего за отчетным кварталом месяца.

Управляющий делами

В. М. Слепнев

ПРОГРАМА
«Школи молодого еколога»

Пояснювальна записка.

Програма «Школи молодого еколога» створена за для підвищення рівня обізнаності з питань екології учнів старших класів м. Ізмаїл та залучення їх до природоохоронної роботи та дослідницької роботи.

Метою програми є:

- формування в учнівської молоді поняття про цілісність та діалектику природних комплексів, шляхи їх раціонального використання й охорони, виховання дбайливого ставлення до природи;
- вивчення та набуття практичних навичок щодо проведення досліджень екологічного стану різноманітних біоценозів рідного краю;
- розвиток здатності особистості до аналітичної, дослідницької та науково-дослідницької діяльності в умовах спеціалізованої підготовки у позашкільному закладі освіти;
- створення середовища підвищеної профорієнтаційної насиченості для самореалізації та професійного самовизначення;
- розвиток творчих здібностей.

Цілі програми:

- поглиблення знань з курсу екології;
- ознайомлення та оволодіння учнів «Школи молодого еколога» методами екологічних досліджень та напрацювання навичок аналітичної діяльності;
- напрацювання навичок практичної дослідної роботи.

Програмою передбачено:

- знайомство з методиками польових досліджень;
- забезпечення засвоєння вихованцями системи наукових знань;
- створення середовища для самореалізації та професійного самовизначення;
- розвиток творчих здібностей;
- застосування сучасних технологій навчання;

- створення середовища підвищеної профорієнтаційної насиченості.

Стосовно до мети вирішуються задачі:

- виховання екологічної культури особистості;
- поглиблення теоретичних знань з екології;
- вдосконалення навичок та вмінь дослідницької роботи у польових умовах;
- отримання необхідних знань та вмінь для проведення дослідницької роботи;
- придбання досвіду виступів з дослідними роботами на конференціях, конкурсах та перед громадою, у засобах масової інформації;
- професійна орієнтація старшокласників щодо

Програма передбачає як надання теоретичних знань, так і багато уваги приділяється організації практичної роботи, тематичних екскурсій та проведення особистісно зорієнтованої роботи з учнями «Школи молодого еколога», щодо вивчення та оволодіння методами екологічних досліджень, підготовки дослідної роботи для участі у «громадських слуханнях», виступах у засобах масової інформації, науково-практичних конференціях.

Екологія, як наука вивчає взаємовідносини організмів з навколишнім середовищем. Недостатньо вивчати зв'язки між живими істотами і середовищем, виключаючи вплив людини. Використання природних багатств людством здійснюється за повного нехтування законами природи. Антропогенне навантаження сьогодення має великий вплив на всі аспекти біоценозів, а наслідки антропогенного впливу починають відігравати все більшу роль у змінах біосфери, що приводить до важких непередбачуваних катаклізмів. Щоб уникнути цього, треба діяти. Щоб діяти треба знати як. Саме тому необхідна підготовка молодого покоління з високим рівнем екологічних знань. Нажаль шкільна програма має дуже небагато часів по курсу екології, який доповнюється відповідними факультативами, тому великого значення набуває залучення старшокласників до позашкільної екологічної освіти.

Важливо вивчати та знати природу рідного краю. Не можна любити те, про що не маєш уявлення, особистого ознайомлення та враження, тому у „Школі молодого еколога” учні вивчають видовий склад флори та фауни, особливості розвитку біоценозів Придунайського регіону, раціональне використання природних ресурсів, їх рекреаційне значення.

Програма знайомить молодь з екологічними проблемами Придунайського регіону, в цілому та міста Ізмаїлу. Учні знайомляться зі станом та джерелами впливу на природне середовище українського Придунайського регіону, дельти Дунаю, Придунайських озер, міста Ізмаїла, з можливостями відновлення та збереження природного стану екологічних систем Придунайського регіону. Приділяється увага знайомству з роботою спеціалістів з охорони природи заводу «Істр», Ізмаїльського морського торговельного порту, елеватора, Придунайської регіональної інспекції охорони природи; міжнародних екологічних громадських та державних організацій та значенню їх співпраці щодо збереження заповідних територій. Таким чином старшокласники знайомляться зі спеціальностями біологічного та природоохоронного профілю, мають можливість вибрати шлях подальшого професійного навчання.

Програма розрахована на два роки навчання для учнів старших класів, студентів. Заняття проводяться один раз на тиждень, від трьох до шести годин, організується (у канікулярний час) екскурсійна чи навчально-польова практика, вона може відбуватись як у регіоні, так і на інших територіях. Учні «Школи молодого еколога» рекомендуються для участі у обласній навчально-польовій практиці, екологічних експедиціях, виїздах учнів у інші регіони України для участі у обласних та всеукраїнських заходах, тощо.

Оцінювання знань та вмінь учнів проводиться за допомогою: тестування, виступів на заняттях-науково-практичних конференціях, «громадських слуханнях», захисту самостійних чи практичних робіт, перевірки засвоєння практичних навичок, результативність виступів на заняттях-конференціях, участь у НТУ СЮН та науково-практичних

конференціях різного рівня, результативність участі у конкурсах науково-дослідницьких робіт школярів.

Зарахування до «Школи молодого еколога» відбувається за бажанням учнів та заявами батьків.

Під час навчання у «Школі молодого еколога» учні обов'язково проходять інструктаж з техніки безпеки №№ 2 (Для юннатів, гуртківців СЮН по промисловій санітарії. надання першої медичної допомоги при травмах), 3 (Під час проведення автобусної екскурсії для вихованців СЮН), 4 (Під час зеленої екскурсії), 7 (Під час роботи юннатів на навчально-дослідній ділянці), 8 (Для вихованців при відвідуванні Музею живої природи та території СЮН), 10 (Правила поведінки відвідувачів під час перебування території СЮН).

Кількість годин та тематика можуть бути змінені з урахуванням умов навчального року та можливостей позашкільного закладу.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Передбачається, що в процесі навчання за даною програмою вихованці набувають знання з основних питань екологічного стану рідного краю, як то: природа та екологічний стан українського Придунайського регіону; основні екологічні проблеми, шляхи їх вирішення та менеджмент в охороні природного середовища рідного краю, тощо. Набуті знання мають велике значення у вихованні патріотизму у учнівської молоді через любов до природи рідного краю.

Програма Школи сприяє вихованню бережливого ставлення до природи та активної громадської позиції в її охороні через досконале знання законів природи.

Набуті знання і вміння учні використовують при написанні наукових робіт, для виступів на семінарських заняттях, учнівських конференціях та конкурсах-захистах. Учні Школи після її закінчення можуть самостійно планувати, організувати та проводити дослідження природного середовища, працювати з науковою літературою, готувати матеріали і оформляти їх для

доповідей на конкурсах, науково-практичних учнівських конференціях, громадських слуханнях, тощо.

Програма сприяє створенню профорієнтаційного середовища та допомагає учням в подальшому професійному самовизначенні та виборі вищого навчального закладу для подальшого навчання.

Орієнтовний тематичний план першого року навчання

№	Тема	Кількість годин		
		Разом	Теорія	практика
1.	Вступне заняття	3	1	2
2.	Природа українського Придунайського регіону.	72	24	48
3.	Екологічний стан українського Придунайського регіону.	36	12	24
	Екскурсійна (чи навчально-польова) практика	33	0	33
	Разом:	144	37	107

I. Вступне заняття (3 години).

Знайомство з програмою роботи школи, з правилами безпечної поведінки на території станції юннатів, інструктаж по техніки безпеки.

Оглядова екскурсія по території станції.

Учні повинні мати поняття про: зміст програми роботи школи.

Учні повинні знати: правила безпечної поведінки на території станції юннатів, правила безпечної поведінки під час оглядової екскурсії.

II. Природа українського Придунайського регіону (72 години).

1. Фізико-географічна характеристика регіону. Фізико-географічні умови та рельєф.
2. Клімат, його особливості в українському Придунайському регіоні. Клімат і цивілізація. Водно-болотні угіддя та клімат.
3. Ландшафти.
4. Рослинний та тваринний світ.

5. Поверхневі та підземні води.
6. Особливості водопостачання та водовідведення.
7. Природні ресурси. Природно-ресурсний потенціал.
8. Основні галузі промисловості та їх вплив на природне середовище.
9. Коротка характеристика земельних ресурсів дельти Дунаю.
10. Рибогосподарча діяльність. Іхтіофауна. Життєвий цикл та улов основних промислових риб.
11. Поняття про моніторинг та моніторингові дослідження, їх значення.
12. Ознайомлення з екологічними мапами України.
13. Обговорення та вибір тем екологічних проектів.

Практичні роботи:

1. Методики визначення типу ґрунту. Мікроелементи та бур'яні рослини, що характерні для різних типів ґрунту.
2. *Визначення та вивчення типового для регіону профілю ґрунту.*
3. Знайомство з визначниками та визначення, за їх допомогою, видів рослин і тварин. Особливості визначення видів рослин за допомогою гербарію.
4. Методика збору та обробки матеріалу для оцінки стану якості навколишнього середовища (по березі бородавчастій (звислій)).
5. Планування досліджень водного об'єкта.
6. Методики вивчення малої річки.
7. Методики вивчення малих водойм.
8. Біологічна оцінка стану прісної водойми.
9. Метеорологічні спостереження при вивченні водних об'єктів.
10. Методика оцінка стану річки за тестом та її використання. Оцінка стану річки Дунай.
11. Виготовлення метеорологічного обладнання для визначення температури повітря, напрямку вітру та вологості повітря.
12. Визначення температури та вологості повітря, атмосферного тиску та напрямку вітру.
13. Складання карт природних ресурсів.

14. Визначення за допомогою екологічних мап стану довкілля Придунайського регіону.
15. Правила ведення та підготовка щоденників спостережень за станом довкілля. Проведення моніторингових спостережень за різноманітними природними об'єктами.
16. Самостійна розробка екологічних проектів чи практичних природоохоронних робіт.

Екскурсії (екскурсійні заняття) до парку, скверу, водойми, з метою вивчення особливості ландшафтів. До риборозплідника «Придунайський нива», управління зрошувальних систем, рибінспекцію.

Відео ряд до теми:

1. відеофільми «ВБУ та клімат», «Дика природа українського Причорномор'я», «Український степ», «Звідкіля з'являється вітер»;
2. слайд-фільми «Природа Придунав'я» та «Природа острова Зміїний».

Учні повинні мати поняття про: вплив кліматичних умов на розвиток цивілізації; про біоіндикатори (рослини та тварини), моніторинг та значення моніторингових досліджень.

Учні повинні знати: правила техніки безпеки при роботі з лабораторним обладнанням, правила безпечної поведінки під час екскурсій у різноманітні природі спільноти. Особливості фізико-географічних умов та рельєфу, клімату та ландшафтів Придунайського регіону України. Основні види рослин та тварин регіону. Особливості гідрологічного режиму регіону. Природно-ресурсний потенціал регіону. Значення водно-болотних угідь та їх вплив та клімат. Основні галузі промисловості та їх вплив на природне середовище. Правила роботи з екологічними мапами.

Учні повинні вміти: визначати тип та профіль ґрунту за допомогою польових методик визначення та рослин-біоіндикаторів; користуватись визначниками рослин та тварин, визначати за їх допомогою види; досліджувати стан навколишнього середовища за допомогою рослин та тварин біоіндикаторів чи біоіндикаційних показників (методики збору та

обробки матеріалу для оцінювання якості навколишнього середовища); досліджувати різноманітні водні об'єкти та давати оцінку їх екологічному стану; проводити метеорологічні спостереження при вивченні водного об'єкту; виготовляти метеорологічне обладнання для визначення температури повітря, напрямку вітру та вологості повітря; визначати температуру та вологість повітря, атмосферного тиску та напрямку вітру; проводити моніторингові спостереження за різноманітними природними об'єктами, фіксувати їх у щоденнику спостережень за станом довкілля чи конкретним природним об'єктом; користуватись (читати) екологічні мапи; розробляти екологічні проекти та проекти практичної природоохоронної роботи.

Залік по темі: у вигляді заняття «громадські слухання» чи заняття-конференції, на яких учні захищають самостійні чи практичні роботи, з обов'язковою наявністю самостійно виконаною практичною частиною.

III. Екологічний стан українського Придунайського регіону (36 годин).

1. Ознайомлення та обговорення екологічної програми міста Ізмаїл.
2. Мережа спостережень за станом довкілля.
3. Природно-заповідний фонд регіону. Знайомство з роботою науковців Дунайського національного біосферного заповідника. Весняна міграція птахів.
4. Едифікатори та ендеміки. Червонокнижні рослини та тварини. Значення заповідних територій, щодо збереження та відновлення видів, які знаходяться під охороною.
5. Ознайомлення зі спектром екологічних проблем області та регіону:
  - 5.1. збереження земельних ресурсів (боротьба з наслідками водної та вітряної ерозії, ґрунтовими зсувами; підтопленням населених пунктів);
  - 5.2. оздоровлення екологічного стану басейну річки Дунай - основного джерела водопостачання;

- 5.3. утилізація відходів, в тому числі непридатних для використання хімічних засобів захисту рослин (накопичення непридатних або заборонених до використання пестицидів);
  - 5.4. вирішенні проблем по збереженню й відтворенню водних ресурсів (зокрема озера Сасик), Придунайських озер, малих річок;
  - 5.5. зниженні інтенсивності забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами;
  - 5.6. розширення мережі природно-заповідного фонду.
6. Природоохоронна робота, акції, конкурси, проекти та компанії – їх практичне та освітнє значення. Ознайомлення з положеннями та умовами участі учнівської молоді у основних заходах.
  7. Значення роботи громадських екологічних організацій. Учнівські громадські екологічні організації Ізмаїлу.

Практичні роботи:

1. Роботи на екологічній стежині:
  - a. Методика прокладання маршруту екологічної стежки. Особливості обладнання зупинок стежки.
  - b. Знайомство з методиками дослідження рослинного світу у дендропарку «Рослинний дивосвіт».
  - c. Знайомство з методиками дослідження тваринного світу на екологічній стежині (з використанням тваринницької бази музею живої природи).
2. Участь у міських етапах природоохоронних конкурсів, акцій, проектів та компанії, залучення учнівської молоді до громадської природоохоронної роботи.
3. Розроблення екологічних проектів. Захист проектів «Екологія та економіка майбутнього».
4. Робота з довідниковою літературою.

Екскурсії (екскурсійні заняття): до озера Леб'яже, як до місця заповідання у межах міста.

Відео ряд до теми:

1. відеофільми «Червона книга Одеської області», «Імперія орлана», «Птахи нашого краю»; «Природа одеської області», «Рідкісні види змій півдня України».
2. фрагменти слайд-фільмів «Природа Придунав'я» та «Природа острова Зміїний», фільми підготовані учнями школи, як самостійні залікові роботи.

Учні повинні мати поняття про: екологічну програму міста Ізмаїл, мережу спостережень за станом довкілля в регіоні; роботу науковців Дунайського національного біосферного заповідника; значення заповідних територій, щодо збереження та відновлення видів; значення роботи громадських екологічних організацій (у тому числі учнівських).

Учні повинні знати: які території входять до природно-заповідний фонд регіону; значення міграції птахів та тварин; червонокнижні рослини (у тому числі едифікатори та ендеміки) та тварини, які зустрічаються у регіоні; спектр екологічних проблем області та регіону; положення та умови участі учнівської молоді у основних природоохоронних заходах (акціях, конкурсах, проектах, тощо), які проводяться в місті.

Учні повинні вміти: розробляти та захищати екологічні проекти, працювати з довідниковою літературою, залучати членів учнівських громадських екологічних організацій до практичної природоохоронної роботи; прокладати маршрут екологічної стежки планувати та облаштовувати зупинки, визначати види рослин та тварин які зустрічаються на стежині та їх досліджувати; готувати слайд-фільми та виступи у ЗМІ у якості самостійних залікових робіт.

Залік по темі: у вигляді заняття «громадські слухання» чи заняття-конференції, на якій учні захищають самостійні чи практичні роботи, з обов'язковою наявністю самостійно виконаною практичною частиною.

IV. Екскурсійна (навчально-польова) практика (33 години).

Проводиться у канікулярний час (весняні чи літні канікули) протягом робочого тижня для організації екскурсій, які потребують виїзду з міста:

1. До метеорологічного майданчику с. Ново-Некрасівка;
2. «Рослинний та тваринний світ Вилковських ериків» та знайомство з експозицією інформаційно-екологічного центру Дунайського біосферного заповідника.
3. До Дунайського біосферного заповідника на теплоході: українська частина Дунайської дельти (Кілійське гирло Дунаю – Рамсарське угіддя: гирла Анкудинове, Полудене, Очаківське) - вивчення рослинного та тваринного світу під керівництвом наукових співробітників заповідника. Відвідування «0 км» - символічного знаку місця впадання Дунаю у Чорне море.
4. До інформаційних центрів екологічних громадських педагогічних та учнівських спільнот с. Суворове (з відвідуванням музею) та с. Ново-сільське;
5. «Озеро Ялпуг – перлина України» - з проведенням конкурсної програми та заліку (залік може проводитись окремо на іншій території).

Орієнтовний тематичний план другого року навчання.

№	Тема	Кількість годин		
		Разом	Теорія	Практика
1.	Дельта Дунаю	63	13	50
2.	Основні екологічні проблеми та менеджмент в охороні природного середовища (з проведенням весняної екскурсійної чи навчально-польової практики).	90	22 0	38 30
	Разом:	153	35	118

I. Дельта Дунаю (63 години).

1. Загальні відомості про дельту. Стан довкілля та формування екологічної політики: світові та українські перспективи. Міжнародне співробітництво

щодо збереження видового складу дельти. Документи по міжнародній співпраці. Збереження біорізноманіття, як напрямок політики держави.

2. Поняття про водозбірну територію. Гідрографічна сітка водозбірної території річки Дунай, гідрологічні моніторингові дослідження та їх значення.
3. Мережа спостережень за станом довкілля.
4. Ознайомлення з моніторинговими методиками Міжнародної науково-освітньої програми GLOBE.
5. Географічний стан, геологія та гідро географія придунайських озер.
6. Планування комплексного дослідження Рамсарських угідь (об'єм досліджень, їх напрямок, кількість дослідницьких груп та їх склад, методики досліджень, спорядження, тощо).
7. Особливість ґрунту, рослинного та тваринного світу дельти.

Практичні роботи:

1. Самостійна робота по ознайомленню з міжнародними угодами, щодо охорони природи, збереження видового складу у дельті Дунаю, тощо з подальшим обговоренням.
2. Практична робота на узбережжі Дунаю по вивченню дотримання рішень щодо збереження видового складу дельти, його біорізноманіття, якості води річки, тощо.
3. Гідрологічні дослідження ріки Дунай та визначення (оцінка) якості води.
4. Вивчення моніторингових методик Міжнародної науково-освітньої програми GLOBE.
5. Підготовка планів комплексного дослідження Рамсарських угідь регіону (озер Картал та Кугурлуй).
6. Комплексне дослідження екологічного стану об'єктів водно-болотних угідь міжнародного значення (Рамзаский список – озера Картал та Кугурлуй): гідрологічний режим, біоіндикація, видовий склад та стан іхтіофауни, орнітофауни, ентомофауни, молюсків, водорості, рослин.
7. Дослідження якості питної води.

8. Складання екологічних проектів з поліпшення стану довкілля.
9. Проведення природоохоронної акції (разом з громадськими екологічними організаціями) щодо упорядкування прибережної смуги річки Дунай.
10. Проведення природоохоронної акції (разом з членами екологічного клубу СЮН) по озелененню та упорядкуванню прибережної смуги Леб'язького озера чи іншої території.
11. Робота з довідниками та визначниками по визначенню видового складу птахів, комах та рослин.
12. Дослідження ґрунту дельти, визначення його відмінності від інших ґрунтів.

Екскурсії (екскурсійні заняття) на узбережжя Дунаю «Молюски дельти Дунаю та їх визначення»; «Осіньна міграція птахів» до дельти Дунаю.

Відео ряд до теми: «Світ дельти», «Рамсарські угіддя», «Озеро Ялпуг», «Заказник «Лунг»», «Тваринний світ води», «Птахи».

Учні повинні мати поняття про:

- Міжнародні угоди та співробітництво щодо збереження видового складу дельти Дунаю, державні документи (Постанови, накази міністерства екології та природних ресурсів України, тощо) по міжнародній співпраці щодо збереження біорізноманіття, біоценозів (Рамсарська конвенція), заповідних територій та напрямок політики держави.
- Водозбірну територію річки; гідрографічну сітку водозбірної території річки Дунай, моніторингові дослідження, що проводяться гідрографічними станціями (постами) та їх значення.
- Моніторингові дослідження стану довкілля та їх значення.

Учні повинні знати: географічний стан, геологію та гідро географію придунайських озер; методики гідрологічних досліджень, методики досліджень рослинного та тваринного світу.

Учні повинні вміти: вивчати офіційні документи, працювати з довідниковою літературою та визначниками; визначати види рослин та тварин у природному середовищі та їх досліджувати; складати план

комплексного дослідження біоценозу та його досліджувати; досліджувати довкілля за допомогою моніторингових методик Міжнародної науково-освітньої програми GLOBE; досліджувати якість питної води; складати екологічні проекти з поліпшення стану довкілля; залучати членів учнівських громадських екологічних організацій до практичної природоохоронної роботи; готувати слайд-фільми та виступи у ЗМІ у якості самостійних залікових робіт.

Залік по темі (за перший семестр): у вигляді занять-презентацій, заняття-засідання НТУ (2-3 заняття), на яких учні презентують, обговорюють, дають оцінку проведеним самостійним, дослідницьким чи практичним роботам (самостійні та робота дослідницької групи), з обов'язковою наявністю самостійно виконаною практичною частиною.

II. Основні екологічні проблеми та менеджмент в охороні природного середовища (з проведенням весняної екскурсійної чи НПП) 90 (годин).

1. Екологічні проблеми та сучасні фізико-екологічні процеси. Проблеми пов'язані з забрудненням атмосферного повітря.
2. Проблеми, пов'язані з порушенням природного функціонування екосистем озер.
3. Проблеми, обумовлені глобальними процесами на рівні дунайського басейну.
4. Наземні джерела забруднення (сільськогосподарський, промисловий та транспортний сектори). Промислові та побутові відходи та їх утилізація.
5. Особливості забруднення (води, ґрунту, атмосфери) та утилізації відходів сільськогосподарського виробництва, оцінювання ступені безпеки підприємств, дослідження якості певних продуктів харчування, створення сільськогосподарських екологічно доцільних комплексів, що вирощують екологічно чисту продукцію.
6. Шляхи утилізації й раціонального використання відходів тваринництва, за для збереження та збагачення родючості ґрунтів.

7. Роль водно-болотних угідь в інтегрованому менеджменту водних ресурсів в тривалому водокористуванні.
8. Водопостачання та водовідведення стоків.
9. Рибне господарство.
10. Поняття про менеджмент. Менеджмент в охороні природного середовища.
11. Рекреаційні ресурси регіону. «Зелений туризм» та його значення для розвитку українського Придунав'я.
12. Природно-заповідний фонд Одещини та регіону (Дунайський біосферний заповідник. Заказники. Пам'ятки природи. Території зарезервовані під заповідання.
13. Фактори, що є основною загрозою втрати біорізноманіття. Збереження біорізноманіття дельти Дунаю. Принципи та пріоритети збереження біорізноманіття.
14. Пам'ятники природи м. Ізмаїла. Підготовка реєстраційних карток на пам'ятники природи.

Практична частина:

1. Моніторинг стану повітря та методика дослідження забрудненості повітря автомобільним транспортом.
2. Дослідження забрудненості повітря автомобільним транспортом біля заповідних територій.
3. Дослідження впливу забрудненого повітря на ріст рослин у міському сквері, біля автошляхів, біля заповідних територій.
4. Дослідження впливу фактору витоптування і фактору тривоги на розподіл, ріст і розмноження тварин.
5. Визначення розміру прибережних захисних смуг за допомогою картографічних матеріалів.
6. Робота з довідковою літературою та визначниками з метою визначення та складання списку видів тварин і птахів, що знаходяться під охороною.
7. Підготовка тематичних природоохоронних буклетів, листівок.

8. Підготовка презентацій по висвітленню проблем природного середовища Придунайського регіону.

Екскурсійна чи навчально-польова практика (весняна): проводиться під час весняних канікул протягом робочого тижня для організації екскурсій, які потребують виїзду з міста: до Старо-Некрасівського польдеру та плавні, до заказників Тополине, Виноградівка, Ізмаїльські острови, до риборозплідника.

Екскурсії (екскурсійні заняття): до Ветланд-парку «Леб'яже озеро», до очисних споруд, гідрометцентру, дунайського управління захисних споруд, полігону БТО.

Екскурсії на підприємства: завод «Істр», Ізмаїльський морський торговельний порт, елеватор, Придунайську регіональну інспекцію охорони природи.

Відео ряд до теми: «Смерть или отсрочка приговора», «Водно-болотні угіддя», «Лінія життя», «Дунайський біосферний заповідник», «Заказник Лунг», «Великі проблеми малих річок», «Озеро Кугурлуй. Лиман Бурнас», «Екологічне сільське господарство», «Черв'як будує школу».

Учні повинні мати поняття про: сучасні фізико-екологічні процеси; менеджмент та менеджмент в охороні природного середовища.

Учні повинні знати:

- основні екологічні проблеми Одеської області, основні екологічні проблеми українського Придунайського регіону, причини виникнення та шляхи їх рішення; фактори, що є основною загрозою втрати біорізноманіття;
- методика дослідження забрудненості повітря автомобільним транспортом
- принципи та пріоритети збереження біорізноманіття; основні об'єкти природно-заповідного фонду Одещини та регіону; рекреаційні ресурси регіону; значення «Зеленого туризму» для розвитку українського Придунав'я.

Учні повинні вміти: визначати забрудненість повітря автомобільним транспортом, визначати вплив забрудненого повітря на ріст рослин;

досліджувати вплив антропогенних факторів на розподіл, ріст і розмноження рослин та тварин; визначати розмір прибережних захисних смуг за допомогою картографічних матеріалів; самостійно працювати з довідковою літературою та визначниками, готувати тематичні природоохоронні буклети, листівки, презентації по висвітленню проблем природного середовища Придунайського регіону.

Залік по темі (за другий семестр): у вигляді екзамену чи науково-практичної конференції, на яких учні презентують та обговорюють, дають оцінку проведеним самостійним, дослідницьким чи практичним роботам.

Залік по двох роках навчання у вигляді науково-практичної конференції, с презентацією досягнень учнів «Школи молодого еколога» за період навчання, результативність їх роботи, участі у масових заходах та науково-практичних конференціях.

БІБЛІОГРАФІЯ:

1. Альберт Гор. Земля у рівновазі. Екологія і людський дух, Київ «Інтелсфера», 2001- 393 с.
2. Алексеев В. А. 300 вопросов и ответов по экологии.—Ярославль: Академия развития, 1998. —240 с.
3. Адольф Т.А., Бутъев В.Т., Михеев А.В. и др. Руководство к лабораторным занятиям по зоологии позвоночных. М.: Просвещение, 1977.—191 с.
4. Білявський Г. О., Фурдун Р. С. Основи екологічних знань: Підручник. — К.: Либідь. 1997.—288 с.
5. Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління, ІнтерЕкоЦентр, «Наукова думка», Київ, 1999, -702 с.
6. Боков В. А. Основы экологической безопасности. —М: Салют. 1998.—224 с.
7. Бровдій В. М., Екологічні проблеми України. — К.:НПУ, 2000.— 110 с.
8. Водно-болотні угіддя України, за редакцією Мару шевського Г.Б., Жарук І.С., Київ, 2006, - 312 с., 16 кольорових ілюстрацій.

9. Грэдел Т. Э. и Крутцен П. Дж. (1993), Атмосферные изменения в перспективе глобальной экосистемы, изд. Нью-Йорк.
10. Дорохина Л.Н., Нехлюдова А.С. Руководство к лабораторным занятиям по ботанике с основами экологии растений. – М.: Просвещение, 1986. – 96 с.
11. Дунайський біосферний заповідник. План управління (менеджмент план), Київ-Вілкове, 1999. – 63 с.
12. Евлія Челебі Книга подорожі. Північне Причорномор'я, - Одеса, Гермес, 1997, - 84 с.
13. Екологія міста: Підручник, - Київ, : Лібра, 2000. – 464 с.
14. Екологія і закон: Екологічне законодавство України.— Кн. 1.— К.: Юрінком інтер, 1998, —698 с.
15. Екологія і закон: Екологічне законодавство України /Відп. ред. д. юр. н., проф., заслужений юрист України, академік УЕАН В. І. Андрейцев. — К.: Юрінком інтер, 1998. —574 с.
16. Левитман М. Х. Екология— предмет: интересно или нет? — СПб: СОЮЗ, 1998.— 80 с.
17. Макензи Ф. Т. и Макензи Дж. Э. (1995), Изменяющаяся планета: введение в глобальную экологию и изучение глобальных изменений условий окружающей среды, изд. Нью-Джерси. GLOBE™.
18. Михайлов В.М. Гідрологія дельти Дунаю, - Геос, Москва, -2004. -448 с.;
19. Організація польових досліджень стану малих водних об'єктів та прибережних захисних смуг за участю учнівської молоді, збірка науково-популярних статей, Одеса, 2010, 132 с.
20. Природа українського Придунав'я та Чорного моря, серія: Природа рідного краю, Інститут екології Національного екологічного центру України, Київ, 2007.- 186с.
21. Программы менеджмента природной среды и план действий для сохранения естественного состояния и устойчивого менеджмента региона Придунайських озер, Проект, Одесса, - 145 с.

22. Пустовіт Н.А., Пруцакова О.Л., Руденко Л.Д., Колонкова О.О. «Формування екологічної компетентності школярів», науково-методичний посібник, Київ, «Педагогічна думка», 2008 рік, - 64 с.
23. Топчієв О.Г. Одеський регіон: природа, населення, господарство, Одеса, «Астопринт», 2003. -182с.
24. Харченко Т.А. Екологічні проблеми пониззя Дунаю, біорізноманіття та біоресурси озеро-болотного ландшафту дельти, Київ, 1998. – 99 с.
25. Черниченко Р.Н. Ізмаїльський Ветланд-парк-2. Звіт. Мелітопольський державний педагогічний університет, Мелітополь, 2002.- 105 с.
26. Червона книга України. Тваринний світ. Під ред. М.М. Щербака. – К.: Українська енциклопедія, 1994. – 466 с.
27. Пособие для студентов педагогических институтов по биологическим специальностям. М.: Просвещение, 1986. – 96 с.
28. Чернова Н. М. Лабораторный практикум по экологии [Текст] : учебное пособие для студентов педагогических институтов / Н. М. Чернова. - М. : Просвещение, 1986. - 94 с.
29. Шестакова Г.А., Стрельцов А.Б., Константинов Е.Л. Методика сбора и обработки материала для оценки качества среды (по берёзе повислой), (лаборатория биоиндикации), Калуга, 2000, - 6 с.
30. Хімко Р.В., Федоринчик С.М. «Вивчення стану прибережних захисних смуг.», Київ, 2004 рік, - 6 с.
31. Хімко Р.В., Федоринчик С.М. «Оцінка стану річки за тестом.», Київ, 2004 рік, - 20 с.
32. Інтернет ресурс: планування дослідження водного об'єкту, методика вивчення малої річки (опис маршруту досліджень, будова річної долини, гідрологічний режим, спостереження за рівнем води, вивчення швидкості течії та розходу води в річці, тощо), методика вивчення малих водойм; біологічна оцінка стану прісної водойми; метеорологічні дослідження.
33. Інтернет ресурс /Web ИРБИС64/: бібліотека Комі державного педагогічного університету (видання до 2004 року).

ПОЛОЖЕННЯ

Про літній оздоровчий табір «Юний еколог міста»

з денним перебуванням дітей на Ізмаїльській станції юних натуралістів

1. Загальна частина.

- 1.1. Табір «Юний еколог міста» є оздоровчим закладом при Ізмаїльській станції юних натуралістів, метою діяльності якого є реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок та оздоровлення, формування екологічної культури особистості, поглиблення знань і набуття досвіду в аналізі і розв'язанні екологічних проблем та до природоохоронної роботи, а також організації активного відпочинку, праці, задоволення інтересів і духовних потреб, забезпечення змістовного дозвілля.
- 1.2. Табір керується у своїй діяльності Конституцією України, законами України, актами Президента та Кабінету Міністрів України, наказами та розпорядженнями обласного управління освіти, міськвно, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також цим Положенням.
- 1.3. Табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням знаходиться в місті Ізмаїлі, вул. Виноградна, 3 і діє з 2.06. по 18.08.2011 р. на базі Ізмаїльської станції юних натуралістів.
- 1.4. Засновниками табору є Ізмаїльський міськвиконком та Ізмаїльська міська СЮН.

2. Організаційно-правові засади діяльності табору «Юний еколог міста» з денним перебуванням.

- 2.1. Табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням діє на підставі цього Положення.
- 2.2. Термін оздоровлення і відпочинку дітей у профільному таборі 14 робочих днів (кожна профільна зміна) та санітарні дні між змінами, кількість профільних змін – 3, субота та неділя – вихідні.
- 2.3. Тривалість перебування дітей щоденно з 8.00 до 14.00.

- 2.4. Табір «Юний еколог міста» приймає дітей віком від 6 до 14 років, пріоритет надається дітям з малозабезпечених сімей, дітям-сиротам.
- 2.5. Міська СЮН забезпечує функціонування табору «Юний еколог міста» з денним перебуванням.
- 2.6. Зарахування дітей до табору «Юний еколог міста» з денним перебуванням здійснюється на підставі оздоровчої путівки або заяви батьків (опікунів), довідки про стан здоров'я дитини, про щеплення та епідемічний стан середовища, в якому проживає дитина.
- 2.7. Табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням працює за календарним планом роботи, затвердженим директором.
- 2.8. Відрахування дитини з табору «Юний еколог міста» з денним перебуванням здійснюється за бажанням батьків, чи осіб, які їх замінюють, за систематичне порушення розпорядку табору або на підставі медичного висновку про стан здоров'я дитини, що становить неможливим її перебування в таборі «Юний еколог міста». **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ** безпідставне відрахування дитини з табору.
- 2.9. Табір веде пропаганду здорового способу життя, забезпечує дітям, що перебувають у ньому:
- захист життя і здоров'я,
  - належні умови для повноцінного оздоровлення, суспільно-корисної праці та відпочинку, розвитку творчих здібностей, занять фізичною культурою, туризмом, природоохоронною та краєзнавчою роботою, оволодіння іншими корисними навичками, вільне висловлювання поглядів думок, переконань, захист від будь-яких форм експлуатації, пропаганди релігійних конфесій.
- 2.10. Діти, які перебувають у таборі «Юний еколог міста» з денним перебуванням повинні:
- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку та техніки безпеки;
  - підвищувати загальний культурний рівень;

- оволодівати знаннями, уміннями, практичними навичками здорового способу життя;
- дотримуватись морально-етичних норм;
- бережливо ставитись до державної комунальної та приватної власності;
- брати посильну участь у суспільно-корисній праці.

2.11. Виховний процес у таборі здійснюється відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей дітей з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я та використання різноманітних форм роботи.

2.12. На час роботи табору з 07.06 по 12.08.2010 року для продовження навчально-виховного процесу керівники гуртків СЮН переводяться вихователями табору «Юний еколог міста». Робота в таборі ведеться згідно плану роботи табору, положення та графіка роботи вихователів.

3. Господарське утримання і фінансування

3.1. Табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням є структурним підрозділом Ізмаїльського міськвиконкому та Ізмаїльської міської станції юних натуралістів (СЮН).

3.2. Кошти табору складаються з коштів місцевого бюджету, позабюджетних фондів, а також добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, плати батьків за путівки, інших надходжень, не заборонених законодавством.

3.3. Ізмаїльський міськвиконком та Ізмаїльська міська СЮН забезпечує табір харчуванням належної якості, відповідно до встановлених норм та належний санітарно-гігієнічний і протипожежний стан табору.

3.4. Витрати на утримання табору здійснюється відповідно до єдиного кошторису. Табір «Юний еколог міста» з денним перебуванням веде поточний і бухгалтерський облік своєї роботи, статистичну звітність в установленому порядку.

3.5. Керівники гуртків переводяться вихователями табору із збереженням заробітної плати та педагогічним навантаженням згідно тарифікації

- 3.6. Інвентаризація майна і ревізія фінансово-господарської діяльності табору, як правило, здійснюється після закінчення оздоровчого сезону, з ініціативи засновників, власників майна або уповноваженого ними органу.
- 3.7. Вимоги до території, споруд і будівель табору, його обладнання визначаються чинними будівельними, санітарно-гігієнічними правилами і нормами,
- 3.8. Місцеві органи виконавчої влади згідно з чинним законодавством за рахунок бюджетів виділяють кошти табору на придбання продуктів харчування, здійснення санітарно-епідеміологічного нагляду за табором, бактеріологічне обстеження та медичний огляд персоналу, який направляється на роботу до табору, надають пільги зі сплати місцевих податків і зборів.

4. Охорона життя та здоров'я дітей.

- 4.1. Для надання медичних послуг дітям і працівникам табору «Юний еколог міста» з денним перебуванням працює медпрацівник.
- 4.2. Працівники табору несуть персональну відповідальність за збереження життя та здоров'я дітей які відпочивають і оздоровлюються в ньому.
- 4.3. Споруди, будівлі та інші приміщення табору повинні відповідати санітарним нормам, технічним вимогам та вимогам пожежної безпеки, **ОБОВ'ЯЗКОВА** наявність плану евакуації дітей та дорослих у разі пожежі та стихійного лиха.
- 4.4. Заступник директора та медпрацівник табору з денним перебуванням здійснює контроль за якістю дітей, дотриманням санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму, безпечними умовами праці, відпочинку та оздоровлення, за проведенням діяльності з формування здорового способу життя.
- 4.5. Для дотримання безпечного режиму праці табору розроблені спеціальні інструктажі з техніки безпеки №№ 9, 10, 11, 12.

ІНСТРУКЦІЇ З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ТА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ІЗМАЇЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ.

І Н С Т Р У К Ц І Я № 1

з протипожежної безпеки на СЮН

З метою уникнення пожежі на території та у приміщеннях СЮН кожен працівник повинен знати та виконувати правила пожежної безпеки, виконувати протипожежний режим та вміти діяти у разі уникнення пожежі.

1. Для забезпечення пожежної безпеки на території СЮН повинні виконуватись слідуєчі **обов'язки**:
  - 1.1.Справний стан телефонного зв'язку.
  - 1.2.Повинні бути первинні засоби пожежегасіння: вогнегасники, пожежний інвентар (пожежні щити та стенди, пожежні відра, діжки з водою, ящики з піском тощо).
  - 1.3.Наявність інструкцій з протипожежної безпеки в усіх кабінетах.
2. Територія СЮН постійно повинна утримуватись в чистоті. Відходи палих матеріалів, опале листя і суху траву слід регулярно прибирати і вивозити з території у місця, погоджені відповідними органами державного нагляду.
  - 2.1.Дороги, проїзди та під'їзди до будівель, а також доступи до пожежного інвентарю та обладнання мають бути завжди вільними.
  - 2.2.Забороняється залишати на території СЮН, а також поблизу бочки з легкозаймистими і горючими рідинами.
  - 2.3.У кожному приміщенні необхідно встановити табличку з номером пожежної частини (101).
3. Евакуаційні проходи, виходи, коридори не повинні заставлятись будь-якими предметами і обладнанням.
  - 3.1.Двері повинні бути у справному стані.
  - 3.2.Адміністрація та керівники гуртків повинні пройти технічний мінімум з протипожежної безпеки.

- 3.3. Постійно проводити протипожежні заходи.
4. **Забороняється** юннатам користуватися відкритим вогнем.
- 4.1. Паління на території СЮН не дозволяється.
- 4.2. Не підпалювати сухі гілки, траву.
- 4.3. Не користуватись водогрійним обладнанням з ушкодженою ізоляцією.
5. **Забороняється** дітям запалювати газові горілки.

Склала культорганізатор:

Філобок Л.І.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності»
Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

ІНСТРУКЦІЯ № 2

для юннатів, гуртківців СЮН по промисловій санітарії.

Надання першої медичної допомоги при травмах.

Щоб уникнути зараження юннатів різними інфекційними захворюваннями через контакти з тваринами і між дітьми необхідно строго дотримуватися санітарних норм й інструкцій з охорони праці для юннатів, що займаються в гуртках СЮН, усі роботи виконувати строго за вказівкою керівника гуртка.

У випадку виникнення різних видів ушкодження здоров'я (укуси, забиті місця, подряпини, защемлення) юннат повинний довести до відома керівника гуртка, який у свою чергу повинний ужити заходів по наданню першої медичної допомоги.

1. Надання долікарської допомоги.

1.1. Першу швидку допомогу потерпілому може надати будь-який член педагогічного колективу.

1.2. Під час надання першої допомоги слід використовувати всі стерильні засоби, препарати, ліки, інструменти з аптечки, яка повинна зберігатися у спеціально відведеному місці (кабінет завгоспа).

1.3. Після надання першої долікарської допомоги, в разі необхідності, слід направляти потерпілого до лікувальної установи, повідомити батьків.

- 1.4. Розслідування й облік нещасних випадків з учнями під час навчально-виховного процесу проводяться відповідно до Положення про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах (згідно наказу директора).
2. Перша допомога при пораненні, укусах тваринами.
  - 2.1. Той, хто надає допомогу при пораненні, повинен з милом помити руки, а якщо це неможливо – змазати пальці йодовою настоянкою. Доторкуватися до рани навіть вимитими руками не дозволяється. Не дозволяється обмивати рану водою.
  - 2.2. При укусах тваринами рану промити кип'яченою водою з милом.
  - 2.3. При незначних порізах рану обробляють йодною настоянкою і накладають марлеву пов'язку, яка захищає організм від мікробів і сприяє швидкому зсіданню крові.
  - 2.4. При пораненні склом або іншим предметом рану промивають великою кількістю дистильованої води або тампоном, змоченим етиловим спиртом; виймають осколки скла і знову промивають рану спиртом. Якщо рана забруднена, видаляється лише навкруги, але ні в якому разі не з глибинних шарів рани. Шкіру навколо рани обробляють йодною настоянкою або розчином бриліантової зелені, перев'язують і звертаються в медпункт, лікарню (визвати швидку допомогу за тел. 03)

Додаток до
Інструкції № 2

для юннатів, гуртківців СЮН по промисловій санітарії.

Надання першої медичної допомоги при травмах

Перелік медикаментів, перев'язувальних засобів і приладь для аптечки

1. Бинт стерильний і нестерильний
2. Вата гігроскопічна
3. Спирт етиловий
4. Перманганат калію

5. Розчин йоду спиртовий
6. Розчин брильянтової зелені спиртовий
7. Розчин аміаку 10 %- ний
8. Валідол
9. Вазелін борний
10. Розчин перекису водню 3 %- ний
11. Ножиці медичні
12. Пінцет
13. Лейкопластир
14. Джгут

Відповідальність за наявність медикаментів, перев'язувальних засобів, а також за належний стан аптечки покладається на завгоспа СЮН.

Інструкцію склала
керівник гуртків СЮН

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міністерства освіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 3

з техніки безпеки під час роботи юннатів на навчально-дослідній ділянці

1. Перед початком роботи:
  - 1.1. Переодягніться в робочий одяг, взуття.
  - 1.2. Виконуйте тільки ту роботу, яка передбачена дорослими.
  - 1.3. Підготувати інвентар, який необхідний для проведення роботи.
  - 1.4. Переносьте загострене сільськогосподарське знаряддя (лопати, граблі, вила тощо) у вертикальному положенні, так, щоб їх робоча частина була спрямована вниз.

2. Під час проведення роботи:
  - 2.1. Під час прополювання обов'язково працюйте в рукавицях.
  - 2.2. Переносячи землю або добрива на носилках, не перевантажуйте їх. Додержуйте норм, визначених вихователем.
  - 2.3. Копуючи ґрунт лопатою, працюйте по черзі то правою, то лівою ногами (5 хв.). Це запобігає викривленню хребта. Працюючи лопатою, стежте за тим, щоб вона не поранила ноги. Не перевантажувати лопату землею: навантажуйте ґрунт не більш як на 1/3 штика.
  - 2.4. Під час роботи граблями, вилами не спрямовуйте їх робочу частину на тих, хто перебуває поруч.
  - 2.5. Переносячи вантажі, рівномірно розподіляйте навантаження на обидві руки.
  - 2.6. Не обробляйте рослини отрутохімікатами. Таку роботу повинні виконувати дорослі. Після обробки ділянок отрутохімікатами не заходьте туди протягом 5 діб.
  - 2.7. Працюйте у визначеному вчителем ритмі роботи.
  - 2.8. Щоб запобігти перевтомленню, робіть десятихвилинні перерви через кожні 20 або 30 хв. роботи за вказівкою вчителя.
  - 2.9. Не їжте немиті овочі та фрукти.
  - 2.10. У випадку травмування негайно звернутися до вихователя.
3. Після закінчення роботи:
  - 3.1. Почистіть інвентар і здайте його керівнику гуртка.
  - 3.2. Зніміть робочий одяг і ретельно помийте руки з милом.
4. Після закінчення роботи покинути територію навчально-дослідної ділянки.

Склала методист СЮН

Тоболток С.В.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міністерства освіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 4

з техніки безпеки під час проведення практичних робіт у теплиці

1. Перед початком роботи

1.1. Переодягнутися в робочий одяг, взуття.

1.2. Виконуйте тільки ту роботу, яка передбачена вчителем.

2. Під час проведення роботи

2.1. Для прополювання, підживлення, розсаджування та інших робіт користуйтеся розпушувачами, сапами, совками тощо, руки захищайте рукавицями.

2.2. Під час перенесення вантажів (добрив, ящиків із розсадою, горщиків з квітами) додержуйтеся норм, визначених учителем.

2.3. Готуючи розчини мінеральних добрив, користуйтеся засобами індивідуального захисту.

2.4. Не використовуйте отрутохімікати (біопрепарати) для підживлення.

Обробку рослин отрутохімікатами повинні виконувати дорослі.

Приступайте до роботи після обробки рослин біопрепаратами тільки з дозволу вчителя.

2.5. Будьте обережні з електроприладами в приміщенні теплиці, волога атмосфера підвищує рівень електробезпеки.

2.6. Під час роботи в приміщенні теплиці не вживайте їжу.

2.7. У випадку травмування негайно звертайтеся до вчителя.

Склала методист СЮН

Тоболток С.В.

І Н С Т Р У К Ц І Я № 5

з техніки безпеки для вихованців при відвідуванні Музею живої природи

1. Строго дотримуватися правил поведінки при відвідуванні території СЮН і міні-зоопарку. Дорослим не залишати дітей без догляду.
2. У навчальні приміщення без дозволу керівника гуртків не входити.
3. На території не смітити, дотримуватися чистоти.
4. Не підходити близько до тварин і не торкатися їх руками.
5. Не заходити у вольєри до тварин.
6. Не підходити близько до вольєрів і не торкатися руками огороження і сітки.
7. Не дражнити, не бігати і не кричати, знаходячись біля вольєрів, не турбувати тварин під час годівлі.
8. Не годувати тварин без дозволу персоналу СЮН. Принесений корм давати тільки з дозволу персоналу СЮН.
9. Не кидати сторонні предмети у вольєри й у водойму для водоплавних птахів з метою запобігання травмування тварин і птахів.
10. Дбайливо відноситися до обладнання дитячого майданчика, не лазити по заборах і деревам.
11. Не заходити без дозволу на територію учбово-дослідних ділянок, квітництва і дендропарку.
12. Не рвати зелені насадження, траву, квіти.

ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ:

1. Відпочивати на дитячому майданчику, відповідно до інструкції.
2. Робити відео і фотозйомки.
3. Годувати тварин і птахів за узгодженням з робітниками СЮН.
4. Дітям, що зацікавляються життям тварин і діяльністю станції записуватися в гуртки.
5. Замовити безкоштовну екскурсію по «екологічним стежкам» СЮН.

Склала керівник гуртка

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 6

з техніки безпеки під час проведення автобусної екскурсії для учнів СЮН

1. Загальні положення.

- 1.1. При перевезенні дітей на автобусі спереду і ззаду повинні бути встановлені знаки відповідно до пункту 28.8 Правил дорожнього руху. Рух здійснюється тільки в світлий час доби з швидкістю не більше як 60 км на годину, з ввімкненим ближнім світлом фар.
- 1.2. При перевезенні в автобусах кількість дітей не повинна перевищувати кількість місць для сидіння.
- 1.3. Перевезення дітей на відстань до 50 км у межах області здійснюється тільки при наявності наказу по закладу (Ізмаїльської СЮН) та письмового дозволу міськво.
- 1.4. Група дітей повинна супроводжуватися спеціально призначеними педагогами (1 педагог на 10 чоловік).
- 1.5. Для організації перевезень дітей авто підприємству подається заявка не пізніше як за три дні до призначеного строку виїзду. У заявці зазначають кількість дітей, напрям руху, тривалість поїздки, прізвище та координати старшого групи, складається маршрутний лист.

2. Права та обов'язки адміністрації закладу, що організує перевезення дітей автобусом.

2.1. Адміністрація зобов'язана:

- Видати наказ про проведення автобусної поїздки, з призначенням керівника та заступника керівника, які мають медичний допуск, з затвердженням маршруту, терміну та кошторису поїздки.
- Ознайомити керівника групи та його заступника з обов'язками, про що вони розписуються в журналі техніки безпеки.
- Видати керівнику необхідні документи, підписані і завірені печаткою, наказ про проведення подорожі, маршрутний лист.

3. Обов'язки і права керівника автобусної екскурсії.

- При підготовці поїздки керівник зобов'язаний:

- Ознайомити учасників поїздки з правилами поведінки під час екскурсії (провести інструктаж з техніки безпеки та безпечної поведінки);
- Ознайомити учасників з їх правами та обов'язками;
- Організувати підбір і підготовку необхідного спорядження, продуктів харчування;
- Провести збори батьків учасників поїздки.

3.1. Під час автобусної екскурсії додержуватися затвердженого маршруту і плану роботи групи.

3.1.1. Вживати необхідних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки учасників поїздки. У разі необхідності надати допомогу потерпілим.

3.1.2. Не допускати поділу групи, від'їзду без супроводу дорослих.

Склала керівник гуртків

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 7

з техніки безпеки під час зеленої екскурсії

1. Перед початком екскурсії:

- 1.1. Ознайомтеся з місцевими отруйними рослинами, грибами, небезпечними тваринами.
- 1.2. Вирушаючи на екскурсію, одягайте одяг, що відповідає сезону і погоді, взувайте міцне взуття, яке захищає ноги від ушкоджень.
- 1.3. Візьміть із собою питну воду, щоб не пити з відкритих водойм.
- 1.4. Не беріть із собою продукти, які швидко псуються.

2. Під час екскурсії:

- 2.1. Не пробуйте жодної із зібраних рослин на смак: пам'ятайте, що це може призвести до отруєння, а також зараження шлунково-кишковими захворюваннями.

- 2.2. Не користуйтеся для замірювання зібраних комах сірчаним ефіром, хлороформом.
- 2.3. Не витягуйте рослини з ґрунту руками. Для цього користуйтеся лопатками, розпушувачами і захистіть руки рукавицями.
- 2.4. Для вивчення флори та фауни природної водойми користуйтеся сачками з довгими ручками.
- 2.5. Під час екскурсії не знімайте взуття і не ходіть босоніж. У разі травмування, чи при перших ознаках хвороби звертайтеся до вчителя. У нього знаходиться похідна аптечка першої допомоги.

Склала методист СЮН

Тоболток С.В.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 8

Правила поведінки відвідувачів під час перебування території СЮН

1. Строго дотримуватися правил безпечної поведінки при відвідуванні території СЮН і міні-зоопарку. Дорослим не залишати дітей без догляду.
2. Не входити у навчальні приміщення без дозволу керівника гуртків.
3. На території станції юннатів не смітити, дотримуватися чистоти.
4. Не підходити близько до вольєрів з тваринами і не торкатися їх руками.
5. Не заходити у вольєри до тварин.
6. Не торкатися руками огороження і сітки вольєрів.
7. Не дражнити тварин, не бігати і не кричати, знаходячись біля вольєрів.
8. Не турбувати тварин під час годівлі.
9. Не годувати тварин без дозволу персоналу станції юннатів. Принесений корм давати тільки з дозволу персоналу станції юннатів.
10. Не кидати сторонні предмети у вольєри й у водойму для водоплавних птахів з метою запобігання травмування тварин і птахів.
11. Дбайливо відноситися до обладнання дитячого майданчика.
12. Не лазити по заборах і деревам.

13. Не заходити без дозволу на територію учбово-дослідних ділянок, квітництва і дендропарку.

14. Не рвати зелені насадження, траву, квіти.

Склала керівник гуртка

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 9

з протипожежної безпеки у таборі з денним перебуванням

«Юний еколог міста»

З метою уникнення пожежі на території та у приміщеннях станції юннатів кожен працівник повинен знати та виконувати правила пожежної безпеки, виконувати протипожежний режим та вміти діяти у разі уникнення пожежі.

1. Для забезпечення пожежної безпеки на території СЮН повинні виконуватись слідуєчі умови:

1.1. Справний стан телефонного зв'язку.

1.2. Наявність первинних засобів пожежегасіння: вогнегасники, пожежний інвентар (пожежні щити та стенди, пожежні відра, діжки з водою, ящики з піском тощо).

1.3. Наявність інструкцій з протипожежної безпеки в усіх приміщеннях та навчальних кабінетах.

2. Територія СЮН постійно повинна утримуватись в чистоті. Відходи палих матеріалів, опале листя і суху траву слід регулярно прибирати і вивозити з території у місця, погоджені відповідними органами державного нагляду.

2.1. Дороги, проїзди та під'їзди до будівель, а також доступи до пожежного інвентарю та обладнання мають бути завжди вільними.

2.2. Забороняється залишати на території СЮН, а також поблизу бочки з легкозаймистими і горючими рідинами.

- 2.3. У кожному приміщенні необхідно встановити табличку з номером пожежної частини (101).
3. Евакуаційні проходи, виходи, коридори не повинні заставлятися будь-якими предметами і обладнанням.
- 3.1. Двері повинні бути у справному стані.
- 3.2. Адміністрація та керівники гуртків повинні пройти технічний мінімум з протипожежної безпеки.
- 3.3. Постійно проводити протипожежні заходи.
4. **Забороняється** юннатам користуватися відкритим вогнем.
- 4.1. Паління на території стації юннатів не дозволяється.
- 4.2. Не підпалювати сухі гілки, траву, тощо.
- 4.3. Не користуватись водогрійним обладнанням з ушкодженою ізоляцією.
5. **Забороняється** дітям запалювати газові горілки.

Склала культорганізатор:

Філобок Л.І.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 10

з охорони здоров'я та життя дітей у дитячому профільному таборі “Юний еколог міста”

під час знаходження дітей поза межами території станції юннатів.

1. Перед виходом на екскурсію за межі закладу з дітьми проводиться загальний інструктаж.
2. Прогулянки, екскурсії з дітьми за межами закладу проводяться під наглядом не менш ніж двох керівників (один керівник повинен йти попереду, інший - позаду), при цьому необхідно дотримуватися правил дорожнього руху.
3. У разі переходу вулиці слід зупинити дітей біля переходу та після повної зупинки транспорту переходити вулицю.

4. Не допускати прогулянок чи екскурсій дітей поблизу доріг з інтенсивним рухом транспорту.
5. Відправляючись на екскурсію, прогулянку поза межі закладу, керівники повинні знати кількість дітей та зареєструвати їх у журналі екскурсій.
6. Під час екскурсії весь час тримати у полі зору всіх дітей; збираючись у зворотній шлях, перевірити їх наявність.
7. Керівники та медичний працівник повинні стежити, щоб діти мали легкі головні убори для уникнення перегрівів.
8. Керівникам слідкувати, щоб діти не брали в руки і не куштували гриби, дикоростучі рослини тощо.
9. Відправляючись на екскурсію, брати з собою питну воду, одноразовий посуд. Якщо екскурсія довготривала, забезпечити дітей харчуванням.
10. Обов'язково мати переносну аптечку.

Інструкцію склала керівник гуртків

Кузьміна Т.Є.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 11

**з техніки безпеки під час зеленої екскурсії для вихованців
літнього профільного оздоровчого табору «Юний еколог міста»**

1. Перед початком екскурсії:

- 1.1. Ознайомтеся з місцевими отруйними рослинами, грибами, небезпечними тваринами.
- 1.2. Вирушаючи на екскурсію, одягайте одяг, що відповідає сезону і погоді, взувайте міцне взуття, яке захищає ноги від ушкоджень.
- 1.3. Візьміть із собою питну воду, щоб не пити з відкритих водойм.
- 1.4. Не беріть із собою продукти, які швидко псуються.

2. Під час екскурсії:

- 2.1. Не пробуйте жодної із зібраних рослин на смак: пам'ятайте, що це може призвести до отруєння, а також зараження шлунково-кишковими захворюваннями.
- 2.2. Не користуйтеся для зморювання зібраних комах сірчанним ефіром, хлороформом.
- 2.3. Не витягуйте рослини з ґрунту руками. Для цього користуйтеся лопатками, розпушувачами і захистіть руки рукавицями.
- 2.4. Для вивчення флори та фауни природної водойми користуйтеся сачками з довгими ручками.
- 2.5. Під час екскурсії не знімайте взуття і не ходіть босоніж. У разі травмування, при перших ознаках хвороби звертайтеся до вчителя. У нього знаходиться похідна аптечка першої допомоги.

Склала керівник гуртків

Кузьміна Т.Є.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 12

з техніки безпеки для вихованців літнього профільного оздоровчого екологічного табору «Юний еколог міста» при відвідуванні музею живої природи та території СЮН

1. Строго дотримуватися правил поведінки при відвідуванні території станції юннатів і міні-зоопарку. Дорослим не залишати дітей без догляду.
2. У навчальні приміщення без дозволу керівника гуртків не входити.
3. На території не смітити, дотримуватися чистоти.
4. Не підходити близько до тварин і не торкатися їх руками.
5. Не заходити у вольєри до тварин.
6. Не підходити близько до вольєрів і не торкатися руками огороження і сітки.
7. Не дражнити, не бігати і не кричати, знаходячись біля вольєрів, не турбувати тварин під час годівлі.

8. Не годувати тварин без дозволу персоналу СЮН. Принесений корм давати тільки з дозволу персоналу СЮН.
9. Не кидати сторонні предмети у вольєри й у водойму для водоплавних птахів з метою запобігання травмування тварин і птахів.
10. Дбайливо відноситися до обладнання дитячого майданчика, не лазити по заборах і деревам.
11. Не заходити без дозволу на територію учбово-дослідних ділянок, квітництва і дендропарку.
12. Не рвати зелені насадження, траву, квіти.

ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ:

1. Відпочивати на дитячому майданчику, відповідно до інструкції.
2. Робити відео і фотозйомки.
3. Годувати тварин і птахів за узгодженням з робітниками станції юннатів.
4. Дітям, що зацікавляються життям тварин і діяльністю станції записуватися в гуртки.
5. Замовити безкоштовну екскурсію по «екологічній стежці» СЮН (міні-зоопарк, пташник, дендропарк, квітництво).

Склала керівник гуртка

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міністерства освіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 13

з техніки безпеки гуртка «Юний овочівник»

1. Для покращення контролю за поведінкою юннатів керівник гуртка повинен зустріти своїх вихованців, які мають відвідувати заняття гуртка за розкладом.
2. Перед початком заняття та після його закінчення юннати під керівництвом викладача зобов'язані привести у належний стан робоче місце.

3. Вихованці зобов'язані виконувати вказівки керівника гуртка, не залишати кабінет без дозволу, не бігати по території СЮН, не лазити по заборам та деревам.
4. Перед початком практичної роботи:
  - 4.1. Уважно вислухати інструктаж по техніки безпеки та безпечної поведінки від керівника гуртків.
  - 4.2. Переодягнутися в робочий одяг, взуття.
  - 4.3. Підготувати інвентар, який необхідний для проведення роботи.
  - 4.4. Переносити загострені сільськогосподарські знаряддя (лопати, граблі, вила тощо) у вертикальному положенні так, щоб їх робоча частина була спрямована вниз.
  - 4.5. Виконувати тільки ту роботу, яка передбачена керівником гуртка.
5. Під час проведення роботи:
  - 5.1. Під час прополювання обов'язково працювати в рукавицях.
  - 5.2. Переносячи землю або добрива на носилках, не перевантажувати їх. Додержуватися норм, визначених керівником гуртка.
  - 5.3. Копаючи ґрунт лопатою, працювати по черзі то правою, то лівою ногами щоб запобігти викривленню хребта. Працюючи лопатою, стежити за тим, щоб вона не поранила ноги. Не перевантажувати лопату землею.
  - 5.4. Під час роботи граблями, вилами не спрямовувати їх робочу частину на тих, хто перебуває поруч.
  - 5.5. Переносячи вантажі, рівномірно розподіляти навантаження на обидві руки.
  - 5.6. Вихованцям забороняється обробляти рослини отрутохімікатами. Після обробки ділянок отрутохімікатами не заходити туди протягом 5 діб.
  - 5.7. У випадку травмування негайно звернутися до вчителя.
6. Після закінчення роботи:
  - 6.1. Почистити інвентар і здати його керівнику гуртка.

- 6.2. Зняти робочий одяг і ретельно помити руки з милом.
7. Забороняється використовувати для харчування овочі та фрукти з дослідної ділянки без дозволу керівника.
8. Після закінчення практичного заняття покинути територію навчально-дослідної ділянки.

Склала методист СЮН

Тоболток С.В.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 14

з техніки безпеки гуртка «Природа і фантазія»

1. Перед початком заняття та після його закінчення учні під керівництвом викладача повинні привести у належний стан робоче місце (звільнити його від усіх непотрібних для роботи предметів і матеріалів).
2. Користуючись ножицями, голками, не направляти їх на себе та своїх товаришів, щоб уникнути поранень.
3. Обережно поводитись зі скляним та керамічним посудом, якщо він розбився, не збирати скло руками.
4. Обережно користуватись клеєм «ПВА», не торкатись очей. Якщо речовина потрапила на слизові оболонки очей, ретельно промити їх водою.
5. У випадку пошкодження електричного обладнання та проводів (іскріння, коротке замикання, тощо) повідомити вчителя, який вимкне електромережу до приведення її в безпечний стан.
6. Після закінчення роботи прибрати робоче місце, ретельно вимити руки.
7. Під час екскурсії у природу одягатись відповідно сезону і погоді, взути зручне взуття.
8. Взяти з собою питну воду, щоб не пити з відкритих водойм.
9. Не пробувати жодної із зібраних рослин на смак: пам'ятати, що бувають отруйні рослини.

10.Збирати природний матеріал для поробок у рукавицях.

11.Під час екскурсії не знімати взуття і не ходити босоніж. У разі травмування, звернутись до вчителя (у нього знаходиться аптечка для надання першої допомоги).

Склала керівник гуртка

Катюха С.М.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 15

з техніки безпеки гуртка «Юних квітникарів-аранжувальників»

1. Для покращення контролю за поведінкою юннатів керівник гуртка повинен зустріти своїх вихованців, які мають відвідувати заняття гуртка за розкладом. Без керівника гуртка юннати не мають права знаходитись на території СЮН.
2. Перед початком заняття та після його закінчення юннати під керівництвом викладача зобов'язані привести належний стан робоче місце.
3. Вихованці зобов'язані виконувати вказівку учителя, самовільно не залишати кабінет, не бігати по території СЮН, не лазити по заборам та деревам.
4. Перед початком практичної роботи
  - 4.1.Переодягнутися в робочий одяг, взуття.
  - 4.2.Виконувати тільки ту роботу, яка передбачена вчителем.
  - 4.3.Підготувати інвентар, який необхідний для проведення роботи.
  - 4.4.Переносити загострені сільськогосподарські знаряддя (лопати, граблі, вила тощо) у вертикальному положенні так, щоб їх робоча частина спрямована вниз.
5. Під час проведення роботи:
  - 5.1.Під час прополювання обов'язково працювати в рукавицях.
  - 5.2.Переносячи землю або добрива на носилках, не перевантажувати їх.
Додержуватися норм, визначених учителем.

- 5.3. Копаючи ґрунт лопатою, працювати по черзі то правою, то лівою ногами. Це запобігає викривленню хребта. Працюючи лопатою, стежити за тим, щоб вона не поранила ноги. Не перевантажувати лопату землею.
- 5.4. Під час роботи граблями, вилами не спрямовувати їх робочу частину на тих, хто перебуває поруч.
- 5.5. Переносячи вантажі, рівномірно розподіляти навантаження на обидві руки.
- 5.6. Вихованцям забороняється обробляти рослини отрутохімікатами. Після обробки ділянок отрутохімікатами не заходити туди протягом 5 днів.
- 5.7. У випадку травмування негайно звернутися до вчителя.
6. Після закінчення роботи:
- 6.1. Почистити інвентар і здати його вчителю.
- 6.2. Зняти робочий одяг і ретельно помити руки з милом.
7. Після закінчення заняття покинути територію станції юнаатів.

Склала керівник гуртка

Макарова О.К.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 16

з техніки безпеки для гуртка «Юні екологи»

1. Перед початком заняття та після його закінчення учні під керівництвом викладача зобов'язані привести у належний стан робоче місце (звільнити його від усіх непотрібних для роботи предметів і матеріалів).
2. Користуючись мікроскопом, лупами, ножицями, голками, не спрямовувати їх на себе та своїх товаришів, щоб уникнути поранень.
3. Обережно поводитись зі скляним та керамічним посудом, якщо він розбився, не збирати склянки руками.

4. Обережно користуватись хімічними барвниками , не торкатись очей. У разі потрапляння речовини на слизові оболонки, промити очі водою.
5. У випадку пошкодження електричного обладнання та проводів (іскріння, коротке замикання) повідомити вчителя, який вимкне електромережу до приведення її в безпечний стан.
6. Після закінчення роботи прибрати робоче місце, ретельно вимити руки.
7. Під час екскурсії у природу одягатись відповідно сезону і погоді, взути зручне міцне взуття.
8. Взяти з собою питну воду, щоб не пити з відкритих водойм.
9. Не пробувати жодної із зібраних рослин на смак: пам'ятати, що бувають отруйні рослини.
10. Під час екскурсії не знімати взуття і не ходити босоніж.
11. У разі травмування, звернутись до вчителя (у нього знаходиться аптечка першої допомоги).

Склала керівник гуртка

Кузьміна Т.Є.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 17

з техніки безпеки для гуртка «Юні орнітологи».

1. Для покращення контролю за поведінкою юннатів керівник гуртка повинен зустріти своїх вихованців, які мають відвідувати заняття гуртка за розкладом.
2. Перед початком заняття та після його закінчення юннати під керівництвом викладача приводять у належний стан робоче місце.
3. Юннати зобов'язані виконувати вказівку керівника гуртка, самовільно не залишати кабінет, не бігати по території станції юннатів, не лазити по тинам та деревам.
4. Перед початком практичної роботи:

- 4.1. Переодягнутися в робочий одяг і взуття.
- 4.2. Виконувати тільки ту роботу, яка передбачена керівником гуртка.
- 4.3. Підготувати інвентар або приладдя, необхідне для проведення роботи.
5. Під час проведення роботи:
  - 5.1. Не заходити у вольєри до птахів без керівника гуртка.
  - 5.2. Не підходити близько до птахів і не торкатися їх руками.
  - 5.3. Не залишати відкритими двері вольєрів.
  - 5.4. Очищуючи клітки птахів, виконувати роботу в рукавицях.
  - 5.5. Не бігати з гострими та ріжучими предметами (лопатами, вилами).
  - 5.6. Не кидати сторонні предмети у водойму для водоплавних птахів з метою запобігання травмування птахів.
  - 5.7. Не годувати птахів без дозволу керівника гуртка.
  - 5.8. У випадку травмування негайно звернутися до вчителя.
  - 5.9. У разі захворювання якоїсь тварини негайно повідомити про це вчителя.
6. Після закінчення практичної роботи:
  - 6.1. Почистити інвентар і здати його керівнику гуртка.
  - 6.2. Зняти робочий одяг і ретельно помити руки з милом.

Склала керівник гуртка

Кириченко Т.Д.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.)

І Н С Т Р У К Ц І Я № 18

з техніки безпеки для гуртка «Юний ветеринар»

1. З метою покращення контролю за поведінкою юннатів керівник гуртка повинен зустріти своїх вихованців, які мають відвідувати заняття гуртка за розкладом.

2. Перед початком заняття та після його закінчення юннати, під керівництвом викладача, зобов'язані привести у належний стан робоче місце.
3. Вихованці зобов'язані виконувати вказівки керівника гуртка, без дозволу не залишати кабінет.
4. Перед початком практичної роботи
  - 4.1. Одягнути спеціальний одяг (халат, фартух тощо).
  - 4.2. Виконувати тільки ту роботу, яка передбачена завданням або доручена керівником гуртка.
5. Під час проведення роботи:
  - 5.1. Очищаючи клітки птахів і вольєри тварин-ссавців, виконувати роботу в рукавицях.
  - 5.2. Виймаючи тварин з вольєра, брати їх за загривок, щоб уникнути укусу.
  - 5.3. Не виймати з вольєра самок, які недавно принесли потомство: це загрожує укусом.
  - 5.4. У разі захворювання якоїсь тварини негайно повідомити про це керівника гуртка.
  - 5.5. Якщо під час роботи виникла травма, треба негайно звернутись до вчителя.
6. Після закінчення роботи:
  - 6.1. Приберіть робоче місце, здайте вчителю інструменти або приладдя, якими користувалися під час роботи.
  - 6.2. Зніміть спецодяг і ретельно помийте руки з милом.

Склала керівник гуртка

Гук Н.П.

(інструкцію складено на підставі «Збірника нормативних документів з безпеки життєдіяльності» Міносвіти і науки України ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Київ, 2000.).

План
роботи екологічного клубу “Данубіус”
Ізмаїльської міської станції юних натуралістів
на 2010/ 11 навчальний рік

№	Зміст заходу	Строки виконання
1.	Підготовка та проведення природоохоронної акції «Міжнародний день охорони озонного шару»	01.09-16 09.10
2.	Підготовка та захист проєктів «Діти за гуманне ставлення до тварин».	15.09- 04.10.10.
3.	Підготовка конкурсних робіт та участь членів клубу у конкурсі юних раціоналізаторів та винахідників (природа-людина-виробництво-екологія).	16.09- 06.10.10
4.	Підготовка та проведення заходів тиждень присвячений Міжнародному Дню Чорного моря	15.10- 31.10.10
5.	Природоохоронна операція «Ялинка» (заходи до захисту хвойних насаджень).	25.12.- 10.01.11
6.	Природоохоронні операції "Зимуючі птахи", "Пташина їдальня".	Січень - лютий
7.	Підготовка та проведення заходів до Міжнародного дня водно-болотних угідь	до 02.02.11
8.	Підготовка до участі у конкурсі молодіжних проєктів «Всесвітній день водних ресурсів»	22.03.11
9.	Природоохоронна акція «День Землі»	22.04.11
10.	Підготовка до конкурсу малюнків «Зміни клімату» (до Міжнародного дня Клімату)	17.05.11
11.	До дня охорони навколишнього середовища участь у конкурсі малюнків «Мій улюблений заповідний куточок»	05.06.11
12.	Міський етап міжнародної акції "Стань митцем Дунаю"	22-29 червня
13.	Підготовка до участі у міській екологічній експедиції «Юннат 2011», вибір тематики науково-дослідних робіт та проведення досліджень під час експедиції.	Липень - серпень
14.	Оформлення науково-дослідних робіт по підсумках участі членів клубу у міській екологічній експедиції «Юннат 2011».	Серпень - вересень
15.	Участь у міському етапі Всеукраїнської дитячої еколого-краєзнавчої естафети «Малі річки – життя України».	Квітень - вересень
16.	Організація міського етапу всеукраїнської акції "Парки - легені міст та сіл"	Квітень - липень

Затверджено на засіданні екоклубу “Данубіус” протокол № 1 від __.09.2010

Завідуючий екоклубу “Данубіус” Остяркова Л.І. _____